

Maah-Ko Jesus ky n'aa hanäm do Maah-Ko erii wät do hahỹÿh

Jowãw nu gahem'uun do panyyg n'aa hahỹÿh

¹ Hahỹ tadu doo Jesus Kristo, P'op Hagä Do T'aah panyyg hanäm doo.

² Hahỹÿ da takerii däk P'op Hagä Do ky n'aa rod Isajas häd näng do mo haj'aa hã:

“ÿ mejüü da panäk ÿ n'aa a pooj jé, a tyw n'aa tabenyyw däk hyb n'aa a pooj jé.”*

³ “Hahỹÿ da tabanawäng bä her'oot do kyyh:
Bë tyw n'aa bak'ood däg da Tak'öp Hyb N'aa Jawyk
Doo.

Baad ub da bë tyw n'aa daj'aah”,† näng mä takerii
däk do hã.‡

⁴ Nanäng panäk doo, Jowãw nu gahem'uun do paa m' tii. Tabanawäng bä paa m' tabawät. Tanu gemuun hõm paa m' hajõk. Taher'oot sa hã raberéd hõm hyb n'aa nesaa doo, ranu kemuun hõm hyb n'aa nesaa do raberéd hõm do heen n'aa, P'op Hagä Do awug hõm hyb n'aa nesaa do sa h'yyb tym gó hanäng doo.

* **1:2** Marakijas 3.1 hã takerii däk hahỹ bód t'aats. P'op Hagä Do kyyh ta T'aah hã tabedoo do tii. Ta bód see ti Isajas erii wät do paah.

† **1:3** Ji h'yyb tym ji enäm, baad P'op Hagä Do T'aah ji gadoo ji h'yyb gó, tahanäng pé m' ti ji tyw n'aa ji bak'ood däk, ji tyw n'aa ji daj'aah.

‡ **1:3** Isajas 40.3

⁵ Ti m' hajõk Judah häj n'aa buuj, panang Jerusarēnh häd näng do babuj n'aa na-ããj né hē m' rabahõm Jowāw wē. Nesaa do rakawoom bä, Jowāw nu gemuun hõm tamii Joradān häd näng doo me. ⁶ Jowāw saroor mä kameer wii s'ëeb ta pan'aa. Ta baa wyd paa m' ta byyh. Sabakar paa m' tawēh ta tä, mabaa bëeh paa m' ta waa. ⁷ Hahÿ d' paa ta kyy sa hä:

—Ti awät da jawén ÿÿ tak'ëp hyb n'aa jawyk do bahānh ÿÿ. Hã ÿÿ, ÿ hyb n'aa sakog its ta hä. Ti hyb n'aa dooh ÿ haja bä ta tsyym suun kabo n'aa ÿ do bā§ —näng mäh. ⁸—ÿ ti hÿÿh, bë ÿ nu gemuun naeng me. Tii kä P'op Hagä Do Sahee tabajëe suun bë h'yyb tym gó, bë tah'yyb mahũum hyb n'aa —näng mä Jowāw nu gahem'uun do kyyh sa hä.

Jesus Jowāw nu gemuun wät do panyyg n'aa hahÿÿh

⁹ Ti noo gó kä m' Jesus bana panang Nasaréh häd näng doo bä naa. Garirej häj n'aa bä ta ti Nasaréh panang. Jesus Jowāw nu gemuun wät doo kä tamii Joradān häd näng doo me. ¹⁰ Ti m' Jesus nu ganä däk bä m' tabaheg'ããs wē hä, wē kabasëets däk. Ti m' P'op Hagä Do Sahee tabahapäh, ahyng mä ta wē gurii-i hadoo mäh. ¹¹ Ti m' hÿ pong jé naa tamaa ena kän P'op Hagä Do kyyh. Hahÿÿ d' mä ta kyyh: —Õm tah ÿÿ, tak'ëp ÿ kamahān up doo. Baad ÿ mah'yyb n'yym —näng mäh.

§ 1:7 P'ooj ub sa karom rakeboo paa m' sa kariw n'aa tsyym suun. Tii bä sa kariw n'aa tsyym rahets'yyt. Tak'ëp hyb n'aa sakog its Jowāw Jesus matym gó, ta hä hē Jowāw hegāã bä. Ti hyb n'aa, dooh tahaj'as pé Jesus wē tamoo wäd bä, ta hä hē tahegāã bä, tahanäng pé tii.

12 Ti m' nayyw hē tabanawäng hēnh, rabanabok hēnh, Jesus P'op Hagä Do Sahee mahũũm kän. 13 T'ĩ hēnh mä Jesus baym 40 m' ta äh. Tii bä m' Nesaa Do Yb, Satanäs häd näng doo, mety paawä m'. Ta tii bä m', Jesus baym bä, ti abong mä tababo n'aa. Ääs rahag'ääs mä Jesus.

Jesus ats'yyt do ta sii habong do pan'aa panyyg n'aa hahÿÿh

14 Ti m', Jowäw nu gahem'uun do radawäts gëet do jawén paa bä kä m', Jesus bahöm kän Garirej häj n'aa hēnh kä. T'ĩ hēnh kä P'op Hagä Do panyyg hanäm do tamet'ëeg kän. 15 Hahÿÿ da m' ta kyyh:

—Kaja däg kän ji P'op Hagä Do bag'ääs doo. Ti hyb n'aa taw'ääts hē bē eréd hōm nesaa doo. P'op Hagä Do hä bē h'yy kawareem. Bē ky dahé ti panyyg hanäm doo —näng mä Jesus.

16 Ti noo gó m', tabawät bä m' karaj'aa Garirej häd näng do nabyy me, tabahapäh mä pawóp hē ta hÿÿj daheeh habok doo. Simaw, Än-Deréh mä sa häd. Tah'ÿÿb mä res'aak karahi me. Tah'ÿÿb sag né hē m' tii. 17 Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—B'ëep bē ana, si ÿ bē abooh. Tah'ÿÿb sag nado boo da bē hÿÿ kä. Ajyy, ÿÿj sag hadoo da bē hÿÿ kä P'op Hagä Do hä rah'yy ka'eeh hyb n'aa —näng mä ta kyyh.

18 Ti m' nayyw hē m' raberéd hōm karahi. Ah'ũũm kän mä ta sii.

19 Ti bahänh mä tabahapäh Sebedew häd näng do taah, Tsijaag, Jowäw daheeh. Marakate gó m' rabat'oonh. Karahi m' renäm. 20 Jesus ats'yyt né m' tii d' ěnh. Ti m' nayyw hē m' raberéd sooh sa yb sa hataa sii hē m'. Ti m' Jesus sii rabahöm kän mäh.

Jesus habëë hõm do mera do hadäk do panyyg n'aa hahÿÿh

²¹ Ti m' Jesus bahõm panang Kapar-Naüm häd näng doo hënh. Ti m' Saab, Judah buuj rakame-hehãk do hä, tób P'op Hagä Do panyyg rayd n-herot doo hënh tabahõm. Tii bä m' tama metëek P'op Hagä Do panyyg. ²² Ti m' maa new'ëë do rahyb n'aa meuunh mäh. Rawén meuuj bong mäh, hyb n'aa jawyk do ky n'aa me tama metëek do hyb n'aa m'. Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do ky n'aa nahado m' tii. ²³ Tii bä m' tabasooH sa mahang aj'yy karap'aar h'yyb nesaa do hadäk doo, mera doo. Ti m' tak'ëp mä ta kyyh:

²⁴ —H'ëed makarën äã wë Jesus, Nasaréh buuj? Äã marejää mawén na! —näng mäh. —ÿ hapäh õm baad ub. Õm P'op Hagä Do hanaa, tak'ëp hanäm doo, baad hadoo do moo wëed õm —näng mä ta kyyh.

²⁵ Ti m' Jesus ky geãm wät mä karap'aar h'yyb nesaa doo. Ti m' taky hadoo:

—Er'ood manäh! Bag hënh! Ahõm aj'yy mahãnh! —tah'eed hõm mäh.

²⁶ Tii bä m' aj'yy tak'ëp karap'aar h'yyb nesaa do behats wät. Tii bä m' awaaw wät mäh, ti m' tabahõm kãn ta mahãnh. ²⁷ Ti m' ta wób rameuuj bong mäh, raky n'aa jõg bong mäh. Ti m' raky hadoo:

—H'ëed hÿÿ éh? Ta see ky n'aa hadoo hÿÿh. Tametëek mä hyb n'aa jawyk do ky n'aa me. Karap'aar h'yyb nesaa do sii hë tamejüü. Raky daheeh né hë —näk mä sa kyyh.

²⁸ Ti hyb n'aa m' dawëë Jesus ky n'aa däg däk Garirej häj n'aa bä.

Jesus nahëë sog hõm do panyyg n'aa hahÿÿh

²⁹ Tii kä m' Jesus raban'yyh tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo bä naa. Ti m' Tsijaag, Jowãw daheeh Jesus bahõm kãn Simaw, ãN-Deréh sa tób hënh. ³⁰ Asooh mã Simaw mayyn. Oom ta hä. Ti m' Jesus hä rabaher'oot taoom. ³¹ Ti m' Jesus bajëë suun tahasoo hënh, tamoo ej'ooj sëek mäh. Ti m' oom keréd hõm. Nayyw hë m' Peed mayyn moo wäd däk sa waa.

³² Tug bä kä, papÿÿj badëë hyng jawén paa bä, Kapar-Naũm buuj ramena sa hõnh hë nahëë enäh doo, karap'aar h'yyb nesaa do pahadëek do sii hë. ³³ Hajök Kapar-Naũm buuj kata padëek Simaw tób w'oo hä, Jesus yt gä do w'oo hä. ³⁴ Hajök mã sa nahëë Jesus hahëen hõm. Hajõõ m' nahëeh. Hajõng mã karap'aar h'yyb nesaa do tahebëë bong mera do sa hä hanäng doo. Dooh m' Jesus an'oo bä karap'aar h'yyb nesaa do rer'ood bä, rahapäh do hyb n'aa, Jesus P'op Hagä Do T'aah né hë.

P'op Hagä Do hä Jesus ky n'aa etsëë do panyyg n'aa hahÿÿh

³⁵ Ti m' jati péh, báp paah, badajung nä, tabas'ëëg gëet, ti m' tabahõm dawë hä, ranabok hënh, P'op Hagä Do sii taber'oot hyb n'aa. ³⁶ Ti m' Simaw ta hataa daheeh raty gawëej padëek bä m' rabahõm Jesus rabesoos hyb n'aa. ³⁷ Ramamuun bä m' raky hadoo ta hä:

—Hajök õm hes'oos! —näk mã ta hä.

³⁸ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Hamäh! Ta s'ee hënh ër bahõm, ta wób panang hënh ÿ baher'oot hyb n'aa P'op Hagä Do panyyg

hanäm do sa hä na-ããj né hẽ. Ti hyb n'aa né hẽ ÿ wén na —näng mä Jesus kyyh.

³⁹ Tii d' paa tabawät jé pad'yyt hẽ Garirej häj n'aa bä. Sahõnh hẽ m' tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do hä tabaher'oot, tametëek P'op Hagä Do ky n'aa. Tahebë mä karap'aar h'yyb nesaa doo.

Rog manahuuh do Jesus haso däk do panyyg n'aa hahÿÿh

⁴⁰ Ti m' aj'yy rog manahuuh do hanäng do ana mä Jesus wë. Ti m' tabahyy häng mä ta taron nu paa me, tetsëë mä Jesus bado hõm hyb n'aa ta nahëeh. Hahÿÿ d' mä ta kyyh:

—Makarën bä mahajaa né hẽ nahäh ÿ mado hõm —näng mä ta kyyh.

⁴¹ Ti m' Jesus t'yyd mehïïn mäh. Ti m' tamoo däng ta hä, ti m' taky hadoo:

—Ej. ÿ karën —näng mäh. —Has'oo däg! —näng mä ta kyyh.

⁴² Ti m' nayyw hẽ kä m' ta nahëë badoo wät. Has'oo däg kân mäh.

⁴³ Ti m' baad tabaher'oot ta hä:

⁴⁴ —Maher'ood manä ta wób sa hä —näng mäh. —Ahõm jajé naga hẽ P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo wät do wë. Mametä ta hä õm has'oo däk doo. Mamoo wäd Mosees mejüü do paah, ta ti hedoo pé ji nahëë badoo wät do heen n'aa, p'aa hënh baad mabahadoo hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó, baad sahõnh hẽ rabahapäh hyb n'aa õm has'oo däk doo —näng mä Jesus ta hä.

Ti m' tamejõ hõm.

⁴⁵ Tii d' né paawä Jesus maher'oot, dooh m' taky dahé bä. Taher'oot mä tamahöm me. Jé pad'yyt hē rapanyyg enä hōm mäh. Ti hyb n'aa kä m' dooh Jesus haja wäd bä sa panang hēnh tahōm bä rabahapäh bä kä. Dawë hä kä m' takan'oo kän. Ti hadoo né hē m' jé pad'yyt hē naa rabena ta wë.

2

Aj'yy k'yy gadóm do Jesus haso däk do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' pawóp hē ta ā jawén paa bä, Jesus matëeh p'aa hēnh panang Kapar-Naüm häd näng doo hēnh. Tii bä m' rapanyyg enä däk, p'aa hēnh mä Jesus bagëë däk tób ta yd nu hed'ëeh bä. ² Hajök mä t'ïï hēnh hah'üüm. Hajök mä rakata padëëk tób bä. Du daa m' ta tyw n'aa wät pé tób w'oo hä na-āāj hē. Ti m' Jesus met'ëëg kän P'op Hagä Do panyyg. ³ Ti m' ji meheet pé ajyy ramanaa mä nahëë näng doo, nawät doo, ratóg nä ta tyng jó. ⁴ Du daa m' rakad'oo pé ramajë suun paawä m' Jesus wë, gatag'uu däk do hyb n'aa m' hajök doo. Ti m' p'op ramasäk. Ratyw n'aa gas'ëës mä Jesus bagëët nemuun. Ti m' ramahy kän Jesus wë kä ta tyng jó. ⁵ Ti m' Jesus h'yyb hapäh bä m' hat'ook do rah'yy ka'eeh do ta hä, taky hadoo nawät do hä:

—Tah ÿÿ,* nesaa do a h'yyb tym gó hanäng do kado hōm —näng mäh.

⁶ Ti m' rabat'oonh sa mahang Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk doo. Ti m' sa h'yyb gó raky hadoo:

* **2:5** Dooh Jesus t'aah tado bä. “Tah ÿÿ, najis ÿÿ” Judah buuj raher'oot sa da hadoo do hä ramaher'oot bä. Tii d' né hē sa kyyh.

7—Hëd n'aa m' ti hÿÿ ti d' tabaher'oot? P'op Hagä Do taky n'aa rejãã ti hÿÿh —näk mä sa h'yyb gó. —Jããm né hë P'op Hagä Do hajaa nesaa do ji h'yyb tym gó hanäng do tado hõm bã —näk mä sa h'yyb gó.

8 Nayyw hë m' Jesus h'yyb hapäh mä sa h'yyb, ti hyb n'aa m' taky hadoo sa hä:

—Hëd n'aa tii da bë hyb n'aa newëë bë h'yyb gó? —näng mäh. 9 —Nyy da nahejooj bë hä? “Kado hõm nesaa do a h'yyb tym gó hanäng do paah”, ji noo bã? “As'ëëg g'ëed, mado däg a tyng, awäd däg”, ji noo bã nawät do hä? —näng mäh.

Ti m' taky hadoo ënh sa hä:

10 —Hÿÿ kä da —näng mäh. —Bë bahapäh hyb n'aa ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ÿ hajaa sa hä hanäng do nesaa do ÿ ado hõm bã, ÿ haso däk da nahëë näng doo —näng mä Jesus kyyh.

Tii bã m' k'yy gadów däk do hä taky hadoo:

11 —As'ëëg g'ëed, mado däg a tyng, ahõm kä a tób hënh —näng mä Jesus ta hä.

12 Ti m' tabas'ëëg gëet, tabado däk mä ta tyng, ahõm kån mä hajök do matym gó. Tii bã kä m', rameuj kån sa h'yyb gó. Ti m' P'op Hagä Do hä raj'aa etsë. Hahÿÿ d' mä sa kyyh:

—Dooh äã hapäh pé hÿ hedoo péh —näk mä sa kyyh.

Rewi häd näng do Jesus näënh do panyyg n'aa hahÿÿh

13 Ti m' Jesus bahõm ënh karaj'aa Garirej häd näng doo hënh. Hajök mä han'aa ta wë. Ti m' Jesus ma metëek sa hä. 14 Ti m' ta jawén, Jesus bawät bã kä, tabahapäh Rewi häd näng doo, sa wahë

n'aa Roma buuj ky gabuuj dajëër tagahed'aak bä hasooh doo. Aw-Pew t'aa m' ti Rewi. Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—B'ëëp ana wë ÿÿ, hëp ÿ hata mabahadoo hyb n'aa —näng mä.

Ti m' Rewi bas'ëëg gëët, ahõm kån mä ta sii.

¹⁵ Ta jawén, Rewi tób bä Jesus bawëh bä m', hajök dajëër gahed'aak doo, Matew hep'ëeh doo,† ta wób sa hä pé nesaa do moo heb'ooh do na-ääj hë rabana rabawëh hyb n'aa Jesus sii, Jesus ma matëg sa sii. Hajök né hë m' Jesus sii heb'ooh doo.

¹⁶ Ti m' Pariséw wób, Mosees ky n'aa jaw'yk do ma mehetëk do rabahapäh bä m' ta ti hedoo do sa sii Jesus bawa doo, Jesus ma matëg hä rabeaanh:

—Hëd n'aa dajëër gahed'aak do sa sii, ta wób na-ääj hë nesaa do moo heb'ooh do sa sii tabawëh? —näk mä sa kyyh.

¹⁷ Ti m' reaanh do Jesus maa napäh bä, panyyg gó taky gadoo:

—Nahëë temah doo, dooh rahõm bä mediko wë. Nahëë enäh do ti hah'üüm ta wë. Dooh ÿ ahyy bä hÿ pong jé naa P'op Hagä Do karën doo da habok red'oo do ÿ naëenh hyb n'aa. ÿ ahyng, nesaa do moo heb'ooh do ÿ naëenh hyb n'aa‡ —näng mä Jesus kyyh Pariséw sa hä.

Jesus hä reaanh do ratayy do ky n'aa hahÿÿh

† **2:15** Judah buuj sa wób né ti dajëër gahed'aak doo. Roma buuj hä kep'aak do rabataa. Ta see pé noo gó dajëër gahed'aak do rawedii sa wakään. Ta bahãnh ragahëen dajëër, sa wë ta uuh baym hyb n'aa. Ti hyb n'aa Judah buuj wób dooh ragenaag bä dajëër gedaag n'aa. ‡ **2:17** Jesus wén naëenh, nesaa do raberéd hõm hyb n'aa, P'op Hagä Do hä rah'yy ka'eeh hyb n'aa kä.

18 Ti anäng paa m' ta heen n'aa Jowãw nu gahem'uun do ma matëg, Parisëw na-ãäj mäh, ranoo kanawa doo me raweh'ëeh P'op Hagä Doo. Ti m' ta wób reanh mä Jesus hä:

—Jowãw ma matëg, Parisëw ma matëg na-ãäj hë ranawa P'op Hagä Do rahyb n'aa esee hyb n'aa. Hëd n'aa a ma matëg tii d' ranad'oo? —näk mäh.

19 Ti m' panyyg ky n'aa gó Jesus ky gadoo. Hahÿÿ d' mä ta kyyh:

—Ket'ëë do jãm n'aa hënh ji ats'yyt doo, dooh ratabëej bä ranoo kanawa do heen n'aa ta patug pan'aa sa mahang tag'ëed bä. Jãm bawät nä bä rawëë had'yyt hë. Dooh ratay bä. 20 Ti awät da ti noo gó sa najiis, ta patug pan'aa, rado hõm sa mahãnh. Ti noo gó da ratay kãn§ —näng mäh.

21 Ti m' panyyg wób ky n'aa gó Jesus ky gadoo nä reanh doo. Hahÿÿ d' mä ta kyyh:

—Dooh ji gas'yyb bä saroor säg noo eh do pãän papuuj bäh me. Tii d' ji adoo bä, papuuj bäh tsawyy däg bä, ta säg tanes'ëëm, kawah'oob hõm tii bä. Ti bahãnh tanoo ee däk tii.

22 Ti hadoo né hë uwa bëeh hä. Dooh ji gedu bä uwa bëeh papuuj hegän sooh do pan'aa ta hood b'éé byyh säg gó. Tii d' ji adoo bä, uwa bëeh egän so bä, ta hood säg ganabäh hõm. Tii bä kä, uwa bëë waho bëeh da, ta hood kä karejã kãn —näng mäh. —Uwa bëeh papuuj ji geduuh ta hood papuuj gó, keh'ũüs doo gó —näng mä Jesus kyyh sa hä.**

§ 2:20 Hahÿÿ d' Jesus hanäng pé ta tii hä: Ta ma matëg sii tabawät nä bä, dooh ratay bä. Sa mahãnh Jesus badoh bä, tii bä da ratay kãn.

** 2:22 Dooh ji mekuuj bä papuuj tama metëek do ji h'yyb säg paa me, tahanäng pé ti panyyg gó teh'ũüm doo.

Saab ky n'aa hahÿÿh

²³ Saab hã m', Judah buuj rakamehehãk do noo gó m', Jesus ta ma matëg sa sii joom tiriig banäng doo me m' ratabës. Ramahôm me m', ta ma matëg tiriig ag mä rateh'yyp rabawa hyb n'aa. ²⁴ Ti m' Pariséw sa sii habong do raky hadoo Jesus hã:

—Mahegãã! Hëd n'aa a ma matëg raky nada-heeh ër ky n'aa jaw'yyp do Saab ky n'aa hã? Saab hã ramoo bok†† —näk mä sa kyyh.

²⁵ Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Dooch bë ner'ood bä g'eeh nyy da ër wahë makū Dawi bad'oo, tii, ta hataa rabas'aah bä, sa waa tamah bä? ²⁶ Abijatah P'op Hagä Do sa hã kahesé do tób n'aa yt moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät do tabahadoo noo gó, Dawi ajëë suun P'op Hagä Do sa hã kahesé do tób n'aa yt hã, ti m' tabawa ti pãw P'op Hagä Do sa hã kahesé do tób n'aa yt hatoonh doo. Ti m' tanoo mä ta hataa rabawa. Jããm né paawä ta ti tób yt hã moo heb'ooh do haw'aa ta ti pãw Mosees ky n'aa jaw'yyp do an'oo bä†† —näng mä Jesus sa hã.

²⁷ Ti m' taky hadoo ënh:

—Ji kameh'ããk do hyb n'aa P'op Hagä Do wén pahuuj wät paa ji kameh'ããk do heen n'aa. Dooch ji tapahuuj bä ji kameh'ããk do heen n'aa hyb n'aa —näng mäh.

†† **2:24** Dooch ji moo wäd bä Saab hã, Mosees ky n'aa jaw'yyp do mejüü. Tak'ëp Pariséw rahyb n'aa jew'yyp Saab. Sa hã m' Jesus ma matëg ramoo bok, tiriig ag rateh'yyp do hyb n'aa. †† **2:26** Jããm né paawä P'op Hagä Do sa hã kahesé do tób n'aa yt moo heb'ooh do haw'aa ta ti pãw, P'op Hagä Do sa hã kahesé do tób n'aa yt moo heb'ooh do sa wahë n'aa anoo Dawi rabawa, Dawi tat'yypd mehün do hyb n'aa.

28 —Ti hyb n'aa, ȳȳh, Aj'ȳy Hadoo Do H̄y Pong Jé Hana Doo, Saab ky n'aa hã sii hẽ ȳ mejũũ —nãng mã Jesus Pariséw sa hã.

3

Moo gadóm do panyyg n'aa hahȳȳh

¹ Ta see pé noo gó Jesus bahõm ênh tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo hẽnh. Ti yt hã m' tabasoo aj'ȳy moo gadóm doo. ² Tii bã m' ta wób ramatakëe mã Jesus aj'ȳy moo tahaso däg bã Saab hã. Ta moo tahaso däg bã, Jesus moo wät né hẽ Saab hã kã sa hã. Rakarën paawä m' Jesus raky n'aa tapaa Jesus ky nadaheeh do Mosees ky n'aa jaw'ȳyk doo. ³ Ti m' Jesus ky hadoo aj'ȳy hã:

—Ag'ëed däg sa mahang.

⁴ Ti m' taky hadoo ta wób sa hã:

—Nyy da ër ky n'aa jaw'ȳyk do metëek Saab ky n'aa hã? H'ëed ti taw'ãäts hẽ ji moo wät Saab hã? Baad hadoo do ji moo wät, nesaa do ji moo wät? Ji da hadoo do ji ed'ëep Saab hã, ji da hadoo do ji daj'ëep Saab hã? —nãng mã Jesus kyyh sa hã.

Rahapëe né paawä m', dooh m' raky gado bã. ⁵ Ti m' kawaj'ãän gó Jesus ty kawõõt sa wë. Tahyb n'aa tón mã sa h'yyb tym ganahoot do hyb n'aa m'. Ti m' aj'ȳy hã kã taky hadoo:

—Madajoow a mooh! —nãng mãh.

Ti m' ta moo tadajoow däk. Ahub däg kãn mãh, baad däg mã ta moo kã. ⁶ Ti m' nyyw hẽ m' Pariséw raban'yyh. Eróts karapee sii hẽ m' rakaner'oot mã nyy d' rabad'oo Jesus radaj'ëep hyb n'aa.

Hajök mä Jesus gen'aak do hah'ũũm do ta sii panyyg n'aa hahỹỹh

⁷ Ti m' karaj'aa hēnh Jesus ta ma matēg sii hē m' rabawēej kǎn. Hajök mä Garirej häj n'aa hēnh naa Jesus jawén hah'ũũm. ⁸ Raky n'aa napäh bä m' sahōnh hē Jesus moo wät doo, rabana Judah häj n'aa hēnh naa, panang Jerusarēnh häd nāng doo hēnh naa, Idumeej häj n'aa hēnh naa, tamii Joradān tamyyj dāk hēnh naa. Ta wób mä Tiir, Sidōn panang häd enäh do häj n'aa hēnh naa. ⁹ Hajök do hyb n'aa m', Jesus mejũũ ta ma matēg rabenām hyb n'aa marakate ta pooj jé, ragatutug dāk do hyb n'aa ta hā. ¹⁰ Hajök sa nahēē heso hōm do hyb n'aa m', nahēē enäh do rawén gatutug kǎn ta wē. Rakarēn mä ramoo kajäk ta hā. ¹¹ Jesus karap'aar h'yyb nesaa do hā hadäk do rabahapäh bä m', tũũ m' rakajäk ta matym gó. Tak'ēp mä rageēēnh:

—Ōm P'op Hagä Do T'aah! —näk mäh.

¹² Jesus ky ge'ỹỹm mä karap'aar h'yyb nesaa doo, ranaher'oot hyb n'aa m' ta ky n'aa.

Jesus asēm do 12 hedoo do tamejũũ do pan'aa panyyg n'aa hahỹỹh

¹³ Ti m' Jesus basēek waēē jó. Tanaēēnh mä ta wē tah'yyb dāng doo. Ti m' rabahōm ta wē. ¹⁴ Sa mahang tasēm mä 12 ta hataa, ta sii rababok hyb n'aa, tamejũũ hyb n'aa ta ky n'aa rabaheer'oot hyb n'aa. ¹⁵ Tanoo mä sa hā karap'aar h'yyb nesaa do rabahajaa rabahebē hyb n'aa. ¹⁶ Hahỹỹ m' 12 hedoo do tamejũũ doo: Simaw mäh, “Peed” ta häd n'oo dāk doo. ¹⁷ Ta jawén mä Sebedew taah, Tsijaag, Jowāw häd enäh doo, “Darung Do Taah” tamaneēēnh doo. ¹⁸ Ta jawén mä Ān-Deréh, Pirip,

Batoroméw, Matew, Toméh, Tsijaag see Aw-Pew t'aah, Tadéw, Simaw Serot, * ¹⁹ Judas Ikarijot kä m', Jesus haëej däk do majiĩ hã.

Nesaa Do Yb ky gabuuj gó Jesus moo wät rahanäng do panyyg n'aa hahÿÿh

²⁰ Ti m' Jesus ta ma matëg sii hẽ rabajëë p'ëë tób gó. P'aa hẽnh mä rakata padëëk hajök doo. Du daa m' rabawa pé hajök do hyb n'aa. ²¹ Ta ÿÿn, ta wakãän rapanyyg enã däg bã m', rabahôm t'ĩĩ hẽnh rahahëen paawã m'. Sa hã m' baad nado wäd Jesus h'yyb.†

²² Ti m' Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do Jerusarënh hẽnh naa han'aa doo, hajök do mahang hab'ëeh doo, raky hadoo ta wób sa hã:

—Beresebu,‡ karap'aar h'yyb nesaa do wahë n'aa ti adäk ta hã. Ti kyy gó ti tabahebë karap'aar h'yyb nesaa doo —näk mã sa kyyh.

²³ Ti m' tii d' ky hedoo do Jesus naëënh ta wë. Ti m' panyyg ky n'aa gó tabaher'oot sa hã. Hahÿÿ d' mã ta kyyh:

—Ta daaj hẽ g'eeh Nesaa Do Yb takahabë? —näng mãh. ²⁴ —Sa da hadoo do wë sa häj n'aa babuuj rahyb n'aa wareem bã, gawatsik tii bã

* **3:18** Judah buuj sa häj n'aa bã Roma buuj ramejüü noo gó, Judah buuj wób rakarën rakamaj'ĩĩ Roma buuj sa wë. Dooh rakarën bã Roma buuj mejõ bã sa hã. Roma buuj wë kamaj'ĩĩ do ramaneëënh Serot . Ta ti sa see paa apäh ta ti Simaw rawén maneëënh “Simaw Serot”. † **3:21** Baad nado wäd Jesus h'yyb rawén ed'oo, ta bahãnh däg sa hã Jesus moo wät doo. Hajök do ta wë hehüüm do tagado had'yyt hẽ, nahëë enãh do tabaheso, ta see pé noo gó dooh tawa wäd bã tak'ëp taty kanewaat do hyb n'aa. Dooh rah'yy genã nã bã P'op Hagã Do T'aah tado bã. ‡ **3:22** Nesaa Do Yb né hẽ ti Beresebu.

sahõnh hẽ —näng mäh. ²⁵ —Sa wakãän sa hã hẽ rahyb n'aa wareem bã, kahäj jëng tii bã. ²⁶ Ti hadoo ênh Nesaa Do Yb hã kã. Ta hã hẽ takawareem bã, ta karapee hã tahyb n'aa wareem bã, ahëej jëng né hẽ tii bã ta hejój. Gawatsik da tii bã —näng mã Jesus kyyh.

²⁷ Ti m' taky hadoo ênh:

—Dooch aj'yy hejooch do tób gó hajëe suun pé ta ma tado hõm hyb n'aa, pooj jé tób danäh moo tamanaw'yyd bã. Ta moo kamaw'yyd bã, tahajaa ta ma tado hõm bã —näng mã Jesus sa hã. §

²⁸ Ti m' taky hadoo ênh:

—Né hup ÿ né hẽ hahÿ ÿ her'oot doo: Sahõnh hẽ nesaa do ji moo wät doo, sahõnh hẽ P'op Hagä Do ji ky n'aa rejãä do na-ãäj hẽ P'op Hagä Do mabaan hõm da ji hã. ²⁹ P'op Hagä Do Sahee ky n'aa rejãä doo kã, dooch P'op Hagä Do mabaan bã tii. Ta ti hedoo péh, dooch tahëej bã nesaa do ta hã. Tadjëp jawén paa bã na-ãäj hẽ nesaa do adäg had'yyt hẽ ta hã —näng mã Jesus kyyh sa hã.

³⁰ Tii d' tawén edoo mã sa hã, P'op Hagä Do Sahee kyy gó tawén hebë. Sa hã m' Nesaa Do Yb ky gabuuj mäh. Rahe'oot do hã P'op Hagä Do Sahee raky n'aa rejãä.

Jesus wakãän heh'äät do panyyg n'aa hahÿÿh

³¹ Ti m' Jesus ÿÿn, ta wakãän sii hẽ m' rakajaa. Ta w'oo hã m' rababë däk. Ti m' ramejũũ ranaëënh

§ **3:27** Hahÿÿ d' tahanäng pé ti panyyg gó teh'ũũm doo: Aj'yy hejooch doo, Nesaa Do Yb. Aj'yy hejooch do ma hado hõm do hadoo Jesus. Aj'yy hejooch do ma hadoo, karap'aar h'yyb nesaa doo. P'op Hagä Do Sahee hejój gó Jesus bahebë karap'aar h'yyb nesaa doo, Nesaa Do Yb karapee, tak'ëp tabahejooch do hyb n'aa Nesaa Do Yb mahãnh.

Jesus. ³² Hajõk mä ta pa hat'oonh. Ti m' raky hadoo ta hã:

—A yÿn, a wakãän, ta w'oo hã rabab'ëeh. Õm mä resoos —näk mäh.

³³ —Jaa ti ëen, jaa ti wakän haa? —teanh mäh.

³⁴ Ti m' taty kawõõt ta w'oo gadäk hënh rahat'oonh hënh. Ti m' taky hadoo:

—T'oonh hahÿ äñ yÿ, wakän haa —näng mäh.

³⁵ —Sahõnh hë P'op Hagä Do karën do moo heb'ooh doo, ti né hë wakän haa hadoo, ti né hë äñh yÿ hadoo, ti né hë ëen hadoo —näng mä Jesus kyyh sa hã.

4

Joom tym ky n'aa gó Jesus metëek do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' Jesus ma metëek ënh karaj'aa Garirej häd näng do nabyy me. Hajõk do nu sabuk mä ta hã. Ti hyb n'aa m' marakate gó tagatsëg sooh. Hajõk do ayyw b'ëeh mä ta takëen nabyy me. ² Ti m' hajõõ m' tama metëek mä sa hã panyyg ky n'aa me m'. Hahÿÿ d' mä ta kyyh:

³ —Bë hyb n'aa matakä hahÿ panyyg! Hÿ hadoo joom hejóm do bejoom joom tym. ⁴ Tatsawyh hõm joom tym. Joom tym tatsawyh hõm do wób ta tyw n'aa me takajak, ti taw'ëed rabajóh jëng. ⁵ Joom tym wób kajäk pä ta yt tabahadoo do jó. Kanahën its k'ääts tiï bä. Ti nayyw hë taganyyh, kanahën d'os do k'ääts ta h'yyb. ⁶ Tabajuu bä, nayyw hë tatsawyy jëng, dooh ta kóm ta h'yyb. ⁷ Ta tym wób kajäk sasëng kóm banäng bä. Sasëng gajewäng bä kä, dooh tawëe wäd bä. Ti hyb n'aa dooh teag

bä. ⁸ Ta tym wób kajäg kän baad tabadoo bä. Taganyyh, baad tabawäng, baad tabeaak. 30 nuu me tabejoom do bahãnh tabeag kän baad tabadoo bä kajäk do ta tym wób. 60 nuu me tabejoom do bahãnh tabeag kän ta tym wób. 100 nuu me tabejoom do bahãnh tabeag kän baad tabadoo bä kajäk do ta tym wób kä —näng mä Jesus. Panyyg gó m' tabeh'ũũm.

⁹ Ti m' taky hadoo:

—Jé karën pé ÿ her'oot do tamaa newë bä, taw'ãäts hë tahyb n'aa matakëë —näng mäh.

¹⁰ Ta jawén kä m', ta mab hë 12 hedoo do ta ma matëg hë kä, ta wób hë kä, rabeaanh ta hã nyy d' tahanäng pé m' ti panyyg. ¹¹ Ti m' taky hadoo sa hã:

—Bë hã P'op Hagä Do an'oo däk bë bahapäh hyb n'aa pooj jé ji nahapäh do P'op Hagä Do bag'ãäs do ky n'aa hã. Ta wób sa hã, sa h'yyb gó naa maa new'ëë kanarën doo, sahõnh hë takaher'oot da panyyg ky n'aa me —näng mäh. ¹²—Tii d' tawén hadoo, —näng mäh —“Rahegãã had'yyt né paawä m', dooh m' rah'yy genä bä. Ramaa newë had'yyt hë né paawä m', dooh m' tagah'ood bä sa hã. Dooh né rakarën bä P'op Hagä Do hã rah'yy kawereem hõm, P'op Hagä Do nawug hõm hyb n'aa nesaa do sa h'yyb gó hanäng doo”^{*} —näng mä Jesus kyyh sa hã.

¹³ Ti m' Jesus ky hadoo ënh:

—Taganah'ood bä bë hã hahÿ panyyg, nyy d' tagahoot panyyg wób bë hã? —näng mäh. ¹⁴—P'op Hagä Do kyyh herot doo, aj'yy joom tym hejóm

^{*} **4:12** Isajas erii wät doo gó Jesus beh'ũũm. Isajas 6.9-10 hã takerii däk tii.

do hadoo. ¹⁵ Joom tym ta tyw n'aa me kajäk do hadoo P'op Hagä Do panyyg maa new'ëë do wób sa hã. Ramaa newë sii hë, nayyw hë, P'op Hagä Do panyyg Nesaa Do Yb asog hõm sa h'yyb gó naa. ¹⁶ P'op Hagä Do panyyg maa new'ëë do wób, pä banäng bä kajäk do hadoo sa hã. P'op Hagä Do panyyg ramaa newë sii hë, nayyw hë, h'yy gadajaa gó ragadoo. ¹⁷ H'yy gadajaa gó ragado né paawä, nayyw hë rah'yy gejë hõm, joom kóm nanäng nä do hadoo sa hã. Hejooñh do kametä bä sa hã, sa hã rarahejä bä na-ãñj hë P'op Hagä Do panyyg metëek doo da rababok do hyb n'aa, nayyw hë rah'yy gejë hõm. ¹⁸ P'op Hagä Do panyyg maa new'ëë do wób, joom tym sasëng mahang kajäk do hadoo sa hã. ¹⁹ P'op Hagä Do panyyg ramaa napëë né paawä, rahyb n'aa newë had'yyt hë badäk hahÿÿ hã ji bawät do hã.† Dajëër hã, sa ma ji tawadii do hã rahyb n'aa h'ũüm. Rah'yy karën do jawén rababok. Ti hyb n'aa P'op Hagä Do panyyg sa h'yyb gó hadäk do tawén nahõm. Joom neaak do hado däk tii. ²⁰ P'op Hagä Do panyyg maa new'ëë do wób, joom tym baad tabadoo bä kajäk do hadoo sa hã. Ti ramaa newëë P'op Hagä Do panyyg, baad ragadoo, baad rabenäm sa h'yyb gó. P'op Hagä Do karën do baad ramoo bok tii kä. Joom 30 nuu me, 60 nuu me, 100 nuu me takejoom do bahãnh tabeaak do hadoo tii —näng mã Jesus.

²¹ Ti m' taky hadoo ënh:

—Bë gataa sooh bë bag, ji waa hood yt hã, ji jó ÿÿh do yt hã bë bejën hyb n'aa apäh? Dooh. Ta bag

† **4:19** Ta ti hedoo do raty kanewad had'yyt hë. Rahyb n'aa tón had'yyt hë sa waa, sa taah, nyy d' rabad'oo doo.

bë dasooh ta tyngjó, baad ta bag däk hyb n'aa. ²² Ta ti hadoo da ÿ ma metëek do hä: Sahõnh hẽ sa hä da hẽ kejën nä doo, sahõnh hẽ rah'yy ganenäh nä doo, kametä däk né da sa hä. ²³ Jé karën pé ÿ her'oot do tamaa newë bä, taw'ääts hẽ tahyb n'aa matakëe — näng mäh.

²⁴ Ti m' taky hadoo ënh:

—Taw'ääts hẽ baad bë matakä ti bë maa newëe doo. Bë matakëe do pénh, bë maa newëe do pénh, bë da P'op Hagä Do h'yy gan'yyh. Ti bahãnh baad bë da tah'yy gan'yyh. ²⁵ Jé h'yy ganyy däk doo, ti bahãnh P'op Hagä Do banoo nä ta hä ta h'yy ganäng doo. Jé kanahën d'os hẽ h'yy ganäng doo, P'op Hagä Do ado hõm da ta hä kanahën had'os doo† —näng mä Jesus.

Panyyg ky n'aa gó Jesus metëeh hahÿÿ hä P'op Hagä Do bag'ääs do ky n'aa

²⁶ Ti m' taky hadoo:

—Aj'yy joom tym hejóm do ky n'aa hadoo né hẽ P'op Hagä Do bag'ääs do ky n'aa. ²⁷ Ta ãh tatebëj nuuj jé, adëb bä, atsëm, ta ti joom tym ganyyh, tabawäng. Dooch joom hejóm do hapëe bä nyy da tabawäng ti joom. ²⁸ Ta daaj né hẽ joom k'ääts baw'ëeh. Pooj jé tagajewäng, tii b' tabae däk, tii b' tabeag kãn. ²⁹ Ta ag wah'ëe däk bä kä, ta heen n'aa hä, tii bä kä joom näng do bak'ääd kãn ta joom, joom ji nu gekää do nahëe me —näng mä Jesus kyyh.

³⁰ Ti m' Jesus ky hadoo ënh:

† **4:25** Ta ti tawén kado hõm sa hä, rahyb n'aa manatakëe do hyb n'aa. Dooch rahyb n'aa p'eed bä P'op Hagä Do panyyg hä.

—Panyyg see ky n'aa me ÿ her'oot bē hā P'op Hagä Do bag'ããs do ky n'aa —näng mäh. ³¹—Joom motaad häd näng do tym nad'ëed is do hadoo né hē P'op Hagä Do bag'ããs doo, tadu doo noo gó. ³²Jããm nad'ëed its né paawä ta tym, ji waa ty gamabuuj see bahãnh tabawäng. Tak'ëp ta moo bawäng. Tii hā kā taw'ëed batooj kãn ta hā kā, tabadahëem bāš —näng mä Jesus kyyh.

³³Hajõng ta ti hadoo pé panyyg ky n'aa gó Jesus baher'oot sa hā P'op Hagä Do panyyg n'aa. Jesus her'oot mä sa hā rahyb n'aa hajaa doo. ³⁴Sahõnh taher'oot do sa hā, panyyg ky n'aa me m' tamer'oot. Sa mab hē, rabedoh bā m', Jesus baher'oot ta ma matëg sa hā nyy d' tahanäng pé panyyg gó teh'üüm doo.

Bah'ood Jesus meduuk do panyyg n'aa hahÿÿh

³⁵Ti noo gó m', tug bā kā m', Jesus ky hadoo ta ma matëg sa hā:

—Hamäh, ër atsëg hõm karaj'aa tamyyj jé.

³⁶Ti m' raberéd b'ëeh hajõk doo, ti m' ragatsëg t'oonh marakate gó Jesus gasooh doo gó. Ti m' rabatsëg kãn. Marakate wób an'aa sa jawén. ³⁷Ti m' tak'ëp bah'ood bana. Tewëep mä maadaka. Marakate tetaa m'. P'eets mä marakate bagyyb jëe paawä. ³⁸Marakate duu hënh mä Jesus baÿÿh. Ta nu tyng jó m' ta nu sooh.

Ti m' ta ma matëg ramebëe nyyh, ti m' raky hadoo:

§ 4:32 Joom motaad häd näng do ky n'aa gó Jesus metëeh nyy da P'op Hagä Do bag'ããs do kah'üüm, ny hadoo ta hā h'yy ka'eeh do kah'üüm.

—Ma matëg! Õm h'yy kanap'eed! Ër da ag'yyp!
—näk mäh.

³⁹ Ti m' tabas'ëëg gëët, ti m' bah'ood tameduuk.
Ti m' maadaka hã taky hadoo:

—Bag hënh!

Ti m' bah'ood badoo wät. Badatih däk mäh.

⁴⁰ Ti m' taky hadoo sa hã:

—Hëd n'aa tak'ëp bë beÿÿm? Dooh P'op Hagä Do
hã bë h'yy kae nä bä? —näng mäh.

⁴¹ Ti m' tak'ëp mä rabeÿÿm bong, ti m'
rakaner'oot sa mab hë:

—Jaa ti hÿÿ eh? Bah'ood, maadaka sii hë raky
daheeh! —näk mä sa kyyh.

5

*Karap'aar h'yyb nesaa do aj'yy hã hadäk do Jesus
ah'eed hõm do panyyg n'aa hahÿÿh*

¹ Ti m' rakajaa Geras buuj sa häj n'aa bä, karaj'aa
tamyyj jé. ² Ti m' Jesus gatsëg nyh jawén paa
bä m', aj'yy karap'aar h'yyb nesaa doo, mera doo,
nayyw hë m' tabana ta wë. Pä gabaho doo gó,
panang buuj dejëp do sa kamag n'aa radebong
doo bä naa tabana. ³ Tii b' né hë m' tabahe'ÿÿh.
Doo m' hajaa pé moo mawyyt péh. Haak sapuuw
hadoo doo me né hë m' ramoo maw'yyd né paawä
m', dooh m' rahaja bä. ⁴ Hajõ nuu me m' haak
sapuuw hadoo doo me ramoo mawyyt, ratsyym
maw'yyd paawä m'. Ti m' tagahet'ëëh mä haak
sapuuw hadoo doo. Sapaar ta tsyym pëm taga-
het'ëëh né m' tii d' ënh. Doo ta hã hajaa meduuk
péh. ⁵ Adëb bä, atsëm na-ãäj mä tabahew'ëët ka-
mag habong hënh, waëë jó na-ãäj hë. Tak'ëp mä
tageëenh, ta daaj hë m' takahej'ooh pä bäh me.

⁶ Dawëë naa m' Jesus tabahapäh bä m', waj'aa däk mä ta wë. Ti m' ta taron nuu me m' tabahyy häng Jesus wë. ⁷ Ti m' tak'ëp mä ta kyyh:

—H'ëed makarën wë yÿ, Jesus, P'op Hagä Do T'aah, Sahõnh hë Bahãnh Hadoo Do T'aah? Maky dëë P'op Hagä Do häd gó, dooh da y marejã bä! —näng mäh.

⁸ Tii d' tawén edoo mäh, karap'aar h'yyb nesaa do Jesus ah'eed hõm do hyb n'aa m'. Hahÿÿ da m' Jesus kyyh:

—Meréd hõm hahÿ aj'yy! —näng mä karap'aar h'yyb nesaa do hä.

⁹ Ti m' Jesus beanh ta hã:

—Nyy d' a häd? —näng mäh.

—“Hajök Doo” ãã häd, —näng mäh —hajök do hyb n'aa ããh —näng mäh.

¹⁰ Ti m' tets'ëë had'yyt mä Jesus hã tanah'eed hõm hyb n'aa dawëë karap'aar h'yyb nesaa do ta tii bä naa.

¹¹ Hajõng mä too yb tii b' habëëh karaj'aa takëën hã, wajapëm doo bä. Ta tii b' mä sa waa raba-hew'aa. ¹² Ti m' karap'aar h'yyb nesaa do rabetsëë Jesus hã:

—Man'oo ãã ajëë pëë too yb hã —näk mäh.

¹³ Ti m' Jesus banoo tii d' sa hã. Ti m' karap'aar h'yyb nesaa do benä kãn aj'yy hã hanäng do paah, too yb hã m' rabajëë pä kãn. Hajõng mä ti too yb. 2 miw mäh. Ti m' rameraa bong, ti m' rawaj'aa wëenh tame, tame m' rakejäg bëënh. Ti m' t'õp mä rapehãs.

¹⁴ Ti m' too yb hagã n'aa waj'aa bong mäh. Sa panang bä, panang nedaa bä na-ããj mä rama-her'oot sahõnh hë rahapäh doo. Ti m' panang

buuj raban'yyh t'ĩ hēnh, rabaheg'ãās hyb n'aa ky n'aa nāng doo. ¹⁵ Ti m' Jesus wē rakajaa bā kā, rabahegãā kãn aj'yy hajõng do karap'aar h'yyb nesaa do hanāng do paah. Asooh mäh, saroor nāng mäh, baad däg mä ta h'yyb tym. Ti m' rabeỹm bong. ¹⁶ Ti m', ta ti hap'ēēh do paa rabaher'ood kãn han'aa do sa hã kā ta ti aj'yy karap'aar h'yyb nesaa do hanāng do paa ky n'aa. Too yb ky n'aa na-āāj mäh. ¹⁷ Ti m' han'aa do rabetsēē Jesus hã, tabahõm hyb n'aa sa hāj n'aa bā naa. ¹⁸ Ti m' Jesus gatsēg sooh bā m', aj'yy karap'aar h'yyb nesaa do hanāng do paa betsēē Jesus hã, Jesus sii tabahõm hyb n'aa. ¹⁹ Dooch m' Jesus karēn bā ta sii aj'yy ahõm bā. Hahỹ d' mä Jesus kyyh ta hã:

—Ahõm nä a yb, a yñ, a wakãān wē. Maher'ood sa hã sahõnh hē taw'ãāts hē hadoo do a hã Tak'ēp Hyb n'aa Jawyk Do bad'oo doo. Maher'ood sa hã nyy da õm tat'yyd mehĩn doo —nāng mä Jesus kyyh ta hã.

²⁰ Ti m' aj'yy bahõm kãn. Hēēj bód, Dekaporis häd nāng doo bā taher'oot mä tak'ēp hanām do Jesus bad'oo do ta hã. Ti m' sahõnh hē maa nap'ēēh do rahyb n'aa meuunh mäh.

Yñh has'oo dāk do ky n'aa, karapee h'yy ganä dāk do ky n'aa daheeh hahỹh

²¹ Ti m' Jesus batsēg hõm bā p'aa hēnh karaj'aa ta myyj jé, tabag'ēēd dāk bā ta takēēn hã, hajõk nu sabug dāk. ²² Ti m' aj'yy Jaj-Ro häd nāng do bana Jesus wē. Tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do sa wahē n'aa see m' tii. Ti m' Jesus tabahapäh bā, ta taron nuu me m' tabahyy hāng ta wē. ²³ Ti m' tak'ēp mä tabetsēē ta hã. Hahỹ da m' ta kyyh:

—Edah tok ÿ tadajöp. B'ëöp ÿ karën paawä. Moo dëe ta hä tabahub däk hyb n'aa, tabedöp hyb n'aa —näng mäh.

²⁴ Ti m' Jesus bahõm ta sii. Tabahõm bä hajõk mä hah'ũüm ta sii, gatat'uuk mä ta hä. ²⁵ Sa mahang ti awät mä ÿñh. Majyyw mä ta nahëeh. 12 m' ta baab ta nahëe badäk. ²⁶ Hajõk mä mediko hegãã bong do ta nahëeh. Mediko moo m' tahoop. Dooch m' rahaja bä. Ta wë hanäng do tahäj jëe né paawä m', dooch m' tahas'oo däg bä. Teg'yys mä tii bä ta nahëeh. ²⁷ Jesus taky n'aa napäh bä m', ta jó gadäk hënh mä tabana ta wë hajõk do mahang. Ta saroor hä m' tamoo däng. ²⁸ Tii d' tawén d'oo mäh, ta h'yyb gó m' taky hadoo: “Ta saroor hä ÿ moo dëe bä, ÿ d' ahub däk tii bä”, näng mä ta h'yyb gó. ²⁹ Tii bä kä m', nayyw hë m' dooch wäd mä ta hä ta nahëeh. Ta hä m' tahegãã bä, ta h'yyb gó, has'oo däk mäh. ³⁰ Tii bä m' nayyw hë m' Jesus hegãã bä m' ta hä naa anyyh ta ky gabuuj. Ti m' ta jawén p'aa hënh tabegãã wät hajõk do mahang, ti m' teanh:

—Jaa saror ÿñh hä moo däng? —näng mäh.

³¹ Ti m' ta ma matëg raky hadoo:

—Nepäh a hä hajõk gatat'uuk do a hä? —näk mäh. —Hëd n'aa ti meanh?

³² Ti m' ty kaneréd had'yyt hë hajõk do sa wë, tabaheg'ããs hyb n'aa jaa ti ta hä moo däng doo.

³³ Ti m' ÿñh hegãã bä kä m' ta hä has'oo däk mäh, ana mä Jesus wë, ti m' tabahyy häng mä ta taron nuu me ta wë. Kajajän mä ta äm n'aa. Ti m' sahõnh hë m' tabaher'ood jëng ta hä. ³⁴ Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Tok ÿÿ, òm has'oo dāk P'op Hagä Do hä mah'yy ka'eeh do hyb n'aa. Ahõm kã h'yyb näm doo me. Dooch wäd a nahëë kã —näng mäh.

³⁵ Jesus ber'oot nä bä m', rakajaa ajyy Jaj-Ro tób bä naa. Ti m' raky hadoo Jaj-Ro hä:

—A toog h'yy gakog hõm —näk mäh. —Hëd n'aa ti mah'yyb panas'ëeh ma matëg? —näk mäh.

³⁶ Dooch m' Jesus hyb n'aa p'eed bä panäk do sa kyy hä. Hahÿÿ d' mä ta kyyh Jaj-Ro hä:

—Mahyb n'aa tón manäh. Hä ÿ h'yy kasadëe!

³⁷ Ti ta bahãnh mä dooch m' tan'oo bä hajök do rahõm ta sii. Jããm mä takarën Peed, Tsijaag, Tsijaag hÿÿj Jowãw häd näng doo. ³⁸ Jesus rakajaa bä m' Jaj-Ro tób bä kã tahapäh mä séd dó m' raräb bä rabë bä. A'oot mä ta wób. ³⁹ Ti m' tabajëë suun tób gó, ti m' taky hadoo sa hä:

—H'ëed ti bë haräp? H'ëed ti bë ha'oot? Karapee dooch tadajëb bä. Aÿÿh tii —näng mäh.

⁴⁰ Tii bä m' Jesus raky kawew'aam.

Jesus mejũũ raban'yyh jawén paa bä m', tats'yyt mä karapee yb, karapee ÿÿn, ta ma matëg ta sii han'aa doo, ti m' rabajëë p'ëë karapee hasooh hënh. ⁴¹ Ti m' tamoo maso dāk, ti m' taky hadoo ta hä:

—Tabita kũm —näng mä ta kyyh. (“Maruus, as'ëëg g'ëed!”, tahanäng pé m' tii.)

⁴² Tii bä m', nayyw mä tabas'ëëg gëët, awäd dāk mäh. (12 m' ta baab n'aa.) Tii bä m', tak'ëp mä rameuuj bong. ⁴³ Ti m' tak'ëp Jesus mejũũ sa hä ranaher'oot hyb n'aa ta ti ky n'aa. Ti m' tamaher'oot sa hä rabanoo hyb n'aa maruus awa.

6

Ta panang bä Jesus raty n'aa ges'yyk do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' ta tii bä naa Jesus ta ma matëg daheeh rabahõm panang tabawäng do paa hënh. ² Saab hä kä m' tama metëek tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot do yt hë. Hajök maa new'ëë do rahyb n'aa meuunh mä taher'oot do sa hä. Ti m' raky hadoo:

—N'yy hënh naa taher'oot do P'op Hagä Do ky n'aa? —näk mäh. —N'yy hënh naa tah'yy ganäng doo? —näk mäh. —Nyy da tabad'oo tapehuunh doo? —näk mä sa kyyh. ³ —B'aa bäh gaheh'õök do nado ti hahÿÿh? Marija t'aah nado ti hÿÿh? Tsijaag, Josés, Judas, Simaw nado ta wakään? Ta änh, bä ab'ëeh ër pa —näk mä sa kyyh.

Ti m' rakawajään ta wë. Raty n'aa gesyyg däk mäh. ⁴ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Sahõnh hë sa panang bä raweh'ëeh P'op Hagä Do ky n'aa rod. Jääm hë tabawäng do panang bä, ta wakään mahang, ta tób bä, dooh rawehëë bä —näng mä Jesus kyyh.

⁵ Dooh denaa hë m' Jesus pehuuj bä ta tii bä. Jääm né hë m' pawóp its nahëë enäh do hä ta moo tadasooh rabaeso padëek hyb n'aa. ⁶ Tahyb n'aa meuunh mäh, dooh panang buuj rah'yy kae bä tahegää bä.

Ta ma matëg 12 hedoo do Jesus mejüü do panyyg n'aa hahÿÿh

Ti m' sét panang ken'yyh bä m' Jesus ma metëek. ⁷ Ti m' tanaëenh 12 hedoo do ta ma matëg ta wë. Ti m' Jesus anoo mä sa hä karap'aar h'yyb nesaa do rabahajaa rabahebë hyb n'aa. Pawóp hë

ken'yyh mä tamejũ rabahõm Jesus bad'oo doo da rabad'oo hyb n'aa. ⁸ Hahỹỹ da m' tamejũũ:

—Doooh d' bẽ mahũũm pẽh, pãw hadoo pẽh, ta hood hadoo pẽh, ta sãm hadoo pẽh. Jããm hẽ da bẽ mahũũm tatu —nãng mãh. ⁹ —Jããm ub da bẽ saroor bẽ hã hadãk do bẽ gahõm. Bẽ tsyym suun hẽ kã bẽ padedẽek —nãng mã ta kyyh. ¹⁰ Bẽ nu kajãg bã ta wób tób bã, tii bã da bẽ ayyw dó sa panang bẽ beréd hõm bã kã. ¹¹ Jé bẽ raganado bã, bẽ ramaa nanewë bã bẽ her'oot doo, bẽ ahõm sa mahãnh. Sa panang bã naa bẽ ahõm bã bẽ tsyym suun bẽ tepyng padãg k'ããts. Tii da bẽ bad'oo, rabahapãh hyb n'aa dooh baad tado bã P'op Hagã Do panyyg raky nadaheeh doo —nãng mã ta kyyh sa hã.

¹² Ti m' rabahõm kãn. Raketyh hõm. Jé pad'yyt hẽ m' rabaher'oot reréd hõm hyb n'aa nesaa doo. ¹³ Hajõng karap'aar h'yyb nesaa do rahebëë hõm mãh. Hajõk nahëë enãh do ta syyj me m' ratahed'yyd hõm, heso hõm mãh.

Jowãw nu gahem'uun do dajëp do panyyg n'aa hahỹỹh

¹⁴ Ti m' Garirej hãj n'aa wahë n'aa, Eróts hãd nãng doo, taky n'aa napãh tii. Dawëë m' Jesus raky n'aa napëë dãk. Hahỹỹ d' mã ta wób sa kyyh:

—Jowãw nu gahem'uun do paa né tii, dejëp do mahang ganã wãt doo. Ti hyb n'aa tawén kabaj'aa —nãk mã sa kyyh.

¹⁵ —Ta ti Eriij p'ooj ub hawãt do paah —nãk mã ta wób sa kyyh.

Ti m' ta wób hẽ raky hadoo:

—P'op Hagã Do ky n'aa rod p'ooj ub habong do paa hadoo pé ta tii —nãk mã sa kyyh.

16 Eróts ky n'aa napëë däk bä kä ta wób her'oot doo, taky hadoo:

—Jowāw nu gahem'uun do tii, ŷ mejũũ do paa ranu gahõg hõm. Ganä wät dejëp do paa mahang!
—näng mä Eróts kyyh.

17 Eróts né ti mejũũ do paa ramoo maso däk, ramoo maw'yyd däk, radawäts geët Jowāw nu gahem'uun doo. Tii d' Eróts wén d'oo mäh, Erodija, ta hỹj Pirip häd näng do ŷm hyb n'aa. Eróts gat'ëë däk mä Erodija, ta hỹj ŷm. 18 Ti hyb n'aa m' Jowāw ky hadoo paa ta hã:

—Dooh P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do an'oo bä magat'ëë bä a hỹj ŷm.

19 Jowāw kyyh hyb n'aa m' Erodija ty n'aa gesyyg kãn, tawén kawaj'ään kãn ta wë. Takarën paawä m' tamejũũ radaj'ëep Jowāw. Du daa m'. 20 Eróts mo n'aa jesuu mä Jowāw. Eróts mä eŷm Jowāw hã. Tahapäh mäh, baad ub né hẽ ti Jowāw bawät P'op Hagä Do matym gó. Tsyt hẽ P'op Hagä Do wë Jowāw bawät tahapäh. Eróts maa newëë bä m' Jowāw her'oot doo, dooh m' baad tado ta h'yyb gó. Ti hadoo né hẽ, tamen mä Jowāw her'oot do tamaa newëë bä.

21 Tii bä kä m', ti bahãnh kä m', Erodija bawyyd kãn nyy d' tabad'oo. Eróts ta yd enäng do heen n'aa noo gó m' Eróts moo wät jãm. Tatsyyd bong mä ta karapee sa wahë n'aa, ta warahén sa wahë n'aa, sahõnh hẽ m' ky n'aa etsëeh do Garirej häj n'aa bä naa. 22 Ti m', jãm noo gó m', Erodija toog bana tabajãm hyb n'aa sa matym gó. Baad mä maruus sa matym gó, Eróts matym gó na-ããj mäh. Ti hyb n'aa m' Eróts ky hadoo ta hã:

—Mets'ěě hã ÿ makarěn péh. Ý anoo né da a hã
—näng mä ta kyyh.

²³ P'op Hagä Do häd gó m' ta ky däng:

—Mets'ěě pé hã ÿÿ, ÿ anoo né da a hã. Wë ÿ
hanäng do uuh ÿ anoo da a hã, makarěn bã. Né hup
ÿ né hë tii —näng mä Eróts kyyh.

²⁴ Ti m' maruus banyyh ta ÿÿn wë tabeaanh hyb
n'aa tets'ěé pé Eróts hã. Ti m' ta ÿÿn ky hadoo:

—Mets'ěě Jowāw nu gahem'uun do nu gabóg —
näng mäh.

²⁵ Ti m' nyyw hë m' maruus mat'ëeh p'aa hënh.
Ti m' tabets'ěé kân:

—Na, ÿ karěn nyyw hë mabanoo hã ÿÿ Jowāw nu
gahem'uun do nu gabóg ta hood gó —näng
mä maruus kyyh Eróts hã.

²⁶ Ti m' tak'ëp sa wahë n'aa hyb n'aa tón wät
mäh. Ti hadoo né hë, ta ky bajawaa do hyb n'aa
m', tatsyyd bong do taky däng do ramaa napäh
do hyb n'aa m', tawén wanadii. ²⁷ Ti m' nyyw
hë m' tamejüü warahén see Jowāw tadaj'ëep hyb
n'aa, tamanaa hyb n'aa ta nu gabóg. Ti m' warahén
bahôm Jowāw ragadahew'ëes doo hënh, tadaj'ëep
mä Jowāw, tanu gahõg hõm mäh. ²⁸ Tamanaa mä ta
hood gó, tan'oo däk mä maruus hã. Ti m' maruus
gado däk, tan'oo däg kân mä ta ÿÿn hã kã. ²⁹ Ti m'
Jowāw ma matëg ky n'aa napëë däk bã m', rabana
rabeheën ta hub. Ti m' ti m' radasuun jëng gabaho
doo gó, kamag hood n'aa gó.

*Jesus pahuunh do 5 miw sa waa panyyg n'aa
hahÿÿh*

³⁰ Ti m' 12 hedoo do Jesus mejüü do rababaaj
nä Jesus wë. Ti m' rabaher'oot ta hã sahõnh hë

rametëek doo, ramoo bok doo. ³¹ Ta tii bä m' séd dó m' ta wë heg'ããs doo. Séd bä m' ranu kejäk do hyb n'aa, du daa m' Jesus ta hataa daheeh rabawa péh. Ti hyb n'aa m' Jesus ky hadoo ta hataa sa hä:

—Hamäh, ér ah'üüm ta wób rabadoh hënh, bë kameh'ãäk hyb n'aa —näng mäh.

³² Ti m' sa mab hë m' rabahöm marakate gó ta wób rabadoh bä paawä. ³³ Ta wób mä rahapäh raban'yyh. Ti m' sahõnh hë panang bä naa rabahöm ta takëen hä sa pooj jé. Sa pooj jé m' rakajaa. ³⁴ Ti m' Jesus basoop bä, hajök do tabahapäh bä m', tat'yyd mehüin mä sa hä. B'éé hagã n'aa tamah do hadoo mä ta hä. Ti m' hajõng ky n'aa tama met'ëeg kãn sa hä.

³⁵ Tüüh däg bä kä m' ta ma matëg rabana ta wë, ti m' raky hadoo ta hä:

—Tüüh däg —näk mäh. —Dawëë hÿÿh.

³⁶ Mamejõ hõm hajök doo, panang tabanäng bä, sét ken'yyh rabaj'eenh hënh na-ãäj hë, sa waa rabetsëë hyb n'aa —näk mä sa kyyh.

³⁷ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bë né hë hanoo sa waa —näng mäh.

Ti m' raky hadoo:

—Ta ti 8 kamarab ji moo wät ta sãm —näk mäh.

—Ãã né hë g'eeh ti hets'ëë ta ti sa waa pãw? —reaanh mäh.

³⁸ Ti m' Jesus beaanh:

—Nyy hë ti hanäng bë wë pãw? Bë hegãã —näng mä ta kyyh.

Ti m' rabaheg'ããs, ti m' raky hadoo:

—Ti anäng ji ma poo oow pé pãw. Pawóp its tah'ÿÿb —näk mä sa kyyh.

³⁹ Ti m' Jesus mejũũ ramejũũ hajõk do rabehyy b'ëëh hyb n'aa jawii jó. ⁴⁰ Ti m' rabehyy b'ëëh, 50 ken'yyh mã ta wób, 100 ken'yyh mã ta wób ketyn hõm doo.

⁴¹ Ti m' Jesus basog däk pãw, tah'ỹyb na-ããj mãh. Hỹ pong jé taty däng bã m', P'op Hagä Do hã taky hadoo:

—Öm taw'ãäts hë Ee. Man'oo däk äã tä, äã waa —näng mãh.

Ti m' pãw taganebäh bong, tets'ëë hõm mã ta ma matëg sa hã, rabets'ëë hõm hyb n'aa hajõk do sa hã kä. Tah'ỹyb na-ããj né hë m' pawóp had'os do tetyn hõm né hë m' tii d' ënh. ⁴² Tii bã kä m', sahõnh hë m' rabawëë bong. Wog enä hõm mã sahõnh hë. ⁴³ Ti m' mad'aak do ta ma matëg rata hõm kawaju gó. 12 m' kawaju gedë hõm mãh. ⁴⁴ Hawëë bong doo, 5 miw mã ajyy.*

Tamii pong jó Jesus bawät do panyyg n'aa hahỹyh

⁴⁵ Ti m' nanyw hë ta ma matëg Jesus mejũũ ragatsëg t'oonh marakate gó, ta pooj jé rabahõm hyb n'aa Betsaj-Da häd näng do panang nemuun. Ti nuuj jé m' takedëë hõm hajõk do sa hã. ⁴⁶ Takedëë hõm do jawén paa bã m' tabasëëk mã waëë jó P'op Hagä Do sii taber'oot hyb n'aa.

⁴⁷ Tabadajuu däk bã m', karaj'aa hoo gad'oo bã kä m' ta ma matëg rababoo däk. Ta mab hë m' Jesus bayyw gëët. ⁴⁸ Ti m' tabaheg'ããs, dooh m' tahõm rahëë doo. Bah'ood ty gahëm mãh. Ti m' tapaj'ëë pooj jé Jesus bahõm kãn sa wë tamii pong jó. Jesus tabëëj paawä m', ⁴⁹⁻⁵⁰ rabahapäh

* **6:44** Dooh m' taketsén bã ỹj, karepé.

tamii pong jó hana doo. Tak'ëp mä rabeỹm bong. Awaaw bong mäh. Dajëp do saw'ëeng paa red'oo mäh.

Ti m' nawayw hẽ m' Jesus ber'oot sa sii:

—Bë eỹm manäh! Ý ti hỹh —näng mäh.

⁵¹ Ti m' tagatsëg sooh sa sii. Ti m' bah'ood badoo wät. H'yy gabedo bong mäh. Rameuuj bong mäh. ⁵² Doo rah'yy gah'ood nä bä Jesus hä, päw tapehuuj né paawä. Doo rah'yy genä bä.

⁵³ Rabatsëg hõm bä m', Genesaréh häj n'aa bä m' marakate badëe jad kån. Tii bä m' rabahũ jad kån. ⁵⁴ Ragatsëg bë sii hẽ m' pong hënh, ti babuj n'aa rabahapëe kån Jesus. ⁵⁵ Tak'ëp mä raty gapedäg bong ramenaa hyb n'aa nahëe enäh do Jesus wë. Jé pad'yyt hẽ hëej Genesaréh w'oo hä hanäng doo bä naa ramenaa nahëe enäh doo. ⁵⁶ Jé pad'yyt hẽ Jesus nu kejäk bä m', panang rakahet'aa bä m' ramena bëeh nahëe enäh doo. Ti m' rabetsëe nahëe enäh do ramoo kejäk hyb n'aa ta saroor noo byyh hä. Ti m' sahõnh hẽ nahëe enäh do moo kejäk doo, heso padäg kån mäh.

7

Ji h'yyb gó naa né hẽ nesaa do ky n'aa hahỹh

¹ Ti m' Parisëw wób, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do wób na-ããj mä rakajaa Jerusarënh hënh naa. Ti m' rakata däk Jesus wë. ² Ti m' rabahapäh, Jesus ma matëg wób rawëh mä ta si n'aa hẽ. Doo m' ramoo ketsyyd wäd rabahed'oo doo da. Sa hä m' nesaa do ta ti P'op Hagä Do hä. ³ (Parisëw, sahõnh hẽ Judah buuj wób na-ããj hẽ, doo rawëe bä, doo rawa bä, sa wahë makũ mahetëk doo da ramoo kanetsyyd pooj jé. ⁴ Rabana bä jé sa waa

hets'ëë do paah, dooh rawa bä, dooh rawëë bä, ramoo kanetsyyd bä, rabahed'oo doo da. Hajõõ tamo n'aa tii da rabahed'oo doo. Sarej ragejõs, sa waa hood ragets'yyt sa wahë makū mahetëk doo da.)*

⁵ Ti m' Pariséw, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do na-ããj mä rabeaanh Jesus hã:

—Hëd n'aa a ma matëg ranad'oo ãã wahëh metëëk doo da? Hëd n'aa dooh ramoo ketsyyd bä ër wahë makū rabahed'oo doo da? —näk mä sa kyyh.

⁶ Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—J'ooj madäk doo me ky ken'yym do bëëh! Baad né paa ti P'op Hagä Do ky n'aa rod Isajas häd näng do kyyh, bë ky n'aa. Hahỹỹ d' paa m' takerii däk P'op Hagä Do kyyh bë ky n'aa: “J'ooj madäk doo me ỹ raweh'ëëh. Sa kyyt tii. Dawëë sa h'yyb bawät mahãnh ỹỹ. ⁷ Dooh këh ỹ tado bä ti rama metëëk doo. Raky n'aa jawyyg ub tii. Ti hyb n'aa daap hë ti ta ti ỹ rahyb n'aa jew'yyk doo”† —näng mä Jesus, Isajas her'oot do paa P'op Hagä Do kyyh.

⁸ Ti m' taky hadoo ënh:

—Bë eréd hõm P'op Hagä Do mejũũ doo. Bë wareem däg bë wahë makū metëëk do hã —näng mäh.

⁹ Ti m' Jesus ej'ees sa hã:

—Baad né ta ti bë hã P'op Hagä Do mejũũ doo bë eréd hõm doo, bë wahë makū mejũũ doo da bë bad'oo hyb n'aa kä. ¹⁰ Hahỹỹ da Mosees metëëk do paa P'op Hagä Do mejũũ doo: “Bë wehëë bë yb, bë

* **7:4** Mosees ma metëëk do paa bahãnh rakarën rabawëëd däk. Sa hã, tii da ji adoo bä, baad ub ji P'op Hagä Do gadoo. † **7:7** Isajas 29.13

wehëe bë ÿÿn.” † “Ji daj'ëep ta yb, ta ÿÿn ky n'aa wasee doo.” § 11 Tii d' né paawä ta kyyh, ta see hado däk bë metëek doo —näng mä Jesus. —Hahÿÿ da bë kyyh: “Jé ta yb, ta ÿÿn hã taky hado bä, ‘Hã ÿ naa magadoo do pan'aa paawä, P'op Hagä Do matym n'aa däg tii. Doooh bë hã ÿ an'oo wäd bä’, taky hado bä, 12-13 tii bä, ta tii d' ky hadoo doo, dooh ji mejö wäd bä ta ÿÿn, ta yb tamasa”, näk bë kyyh. Hajöng nä tii d' bë bad'oo doo —näng Jesus. —Bë wahë makü ma metëek do bë ky süüt do hyb n'aa bë eréd hõm P'op Hagä Do mejüü doo —näng mä Jesus Pariséw, Mosees ky n'aa jaw'yyc do ma mehetëk do sa hã.

14 Ti m' p'aa hënh hajök do ta tii bä hab'ëeh do Jesus naëënh ta wë. Ti m' taky hadoo sa hã:

—Bë sahõnh hë, bë maa newë da, bë h'yy genä da ÿ her'oot do hã: 15-16 Ji noo me hajëng pé hyb n'aa nado ji nas'aa däk P'op Hagä Do hã. T'öp ji h'yyb gó naa hanyyh do ti hanoo ji nas'aa däk do P'op Hagä Do hã —näng mäh.

17 Ti m' Jesus kedëe hõm hajök do sa hã. Ti m' tób gó tabajëe suun jawén paa bä ta ma matëg rabeaanh ta hã ta ti ta her'oot do ky n'aa. 18 Ti m' Jesus baher'oot sa hã:

—B'ës h'yy ganah'ood éh? —näng mäh. —Ji hã hajëng pé hyb n'aa nado ji nas'aa däk P'op Hagä Do hã. 19 Ta ti dooh tajëe bä ji h'yyb tym gó. Ji wog gó ti tabajëng, ta jawén anyyh p'aa hënh. Ti hyb n'aa dooh ji nas'aa bä P'op Hagä Do hã ji noo gó hejëng do hyb n'aa —näng mäh.

† 7:10 Esodo 20.12, Dew-Teronom 5.16 § 7:10 Esodo 21.17, Rewitikos 20.9

(Ta ti m' Jesus her'oot do ky n'aa m', taw'ããts mä sahõnh hẽ baad ub ji waa. Dooh m' ti haj'aa tado bã ji nas'aa bã.)

²⁰ Ti m' taky hadoo ěnh:

—Ta ti ji h'yyb gó naa henyh do hyb n'aa ji nas'aa dāk P'op Hagä Do hä. ²¹ Tii d' ÿ wén her'oot, t'õp naa, ji h'yyb tym gó naa tabana do hyb n'aa nesaa do ji hyb n'aa newëë doo. Ji h'yyb gó naa tabana ji karën do ji bagä do ji ÿm nadoo do sii, ji patug nadoo do sii. Ji h'yyb gó naa tabana ti ji ets'ëek doo. Ji h'yyb gó naa né hẽ tabana ji da hadoo do ji daj'ëep doo. ²² Ji h'yyb gó naa né hẽ tabana ti ji hyb n'aa h'ũũm do ji ma, sahõnh hẽ ji moo nesaa doo, ji noo kanesa doo, nu meby n'aa näng doo, ji hyb n'aa jewës doo, ji da hadoo do ji ky n'aa rejãã doo, ji kasab'ee doo, daap hadoo do ji moo wät doo kä. ²³ Sahõnh hẽ ta ti hedoo doo, ji h'yyb gó naa had'yyt tabana. Ta ti hyb n'aa ti ji wén nas'aa dāk P'op Hagä Do hä —näng mä Jesus kyyh ta ma matëg sa hä.

ÿnh ta s'ee hẽnh naa ta toog ky n'aa her'oot do panyyg n'aa hahÿh

²⁴ Ti m' ta tii b' naa Jesus bahõm panang Tiir häd näng do nemuun. Ajëë suun mä tób gó. Dooh m' takarën raky n'aa napëë bã tii b' tabagä doo. Ti hadoo né hẽ, dooh m' tahaja bã tajejën bã. ²⁵⁻²⁶ Ti m' ÿnh, Gereg buuj, Siro-Penisija bã m' henäng doo, ky n'aa napäh Jesus. Judah buuj nadoo do m' tii. ÿnh toog hä mera do badäk. Ti m' tabana Jesus wë. Ti m' ta taron nu paa me tabahyy häng Jesus wë. Ti m' tak'ëp mä tabetsëë Jesus bahabëë

hõm hyb n'aa karap'aar h'yyb nesaa do ta toog hã hadäk doo.

²⁷ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Na rawa dó sa waa rakarẽn do sa taah hã — nãng mäh. —Taw'ããts hẽ nado sa waa ji ado hõm bã ji banoo hyb n'aa sa masããh awaar taah hã — nãng mã Jesus kyyh ÿÿnh hã. **

²⁸ Ti m' ÿÿnh ky gadoo Jesus. Jesus kyy gó né hẽ m' taky hõm:

—Ehub né hẽ õm, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo — nãng mäh. —Ti hado né paawã, awaar sii hẽ rawa sa taah waa hyyj sa noo m' kejäk doo —nãng mã ÿÿnh kyyh.

²⁹ Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Abaaj hõm. H'yy ka'eeh doo me ÿ maky gadoo do hyb n'aa, dooh wäd karap'aar h'yyb nesaa do a toog hã —nãng mã Jesus ta hã.

³⁰ ÿÿnh babaaj hõm bã kä m', takajaa ta toog wë, ahub däk ta toog. H'yy kamehããg sooh mäh. Karap'aar h'yyb nesaa do ahõm ta hã hadäk do paah.

Aj'yy Jesus nabuuj genä däk do panyyg hahÿÿh

³¹ Ti m' Jesus raberéd hõm Tiir häj n'aa. Sidõn häd nãng do hëej, Dekaporis häd nãng do häj n'aa na-ããj hẽ ratabës. Ti m' karaj'aa Garirej häd nãng doo hënh rabaw'ëenh. ³² Jesus rakajaa bã m', ramanaa mã ta wë aj'yy nabuuj gatamah doo, hebã

** **7:27** Tii da Jesus wén her'oot, tametyy hyb n'aa ÿÿnh baad ta hã tah'yy kae bã. Panyyg gó taky n'aa her'oot, tahyb n'aa newëë hyb n'aa baad tado bã tamasaa bã Judah buuj nadoo do sa hã. Jesus ky n'aa eh'üüm Judah buuj sa taah. Awaar taah gó taky n'aa ed'oo Judah buuj nadoo doo.

doo. Ti m' rabetsëē Jesus moo däng ta hä tabahub däk hyb n'aa.

³³ Ti m' Jesus mahũũm mä dawë hä, hajök do sa mahänh. T'ĩi hēnh kä m' ta nabuuj gó m' tamoo jëē pëē. Ti m' ta mo poo hä Jesus betsós wät, tii bä kä m' aj'yy nag'aad hä m' tamoo däng. ³⁴ Hỹ pong jé m' taty dëē wät, tak'ëp mä tah'yy kawabaag wät, ti m' taky hadoo:

—Epata! —näng mäh. (“Genä däg”, tahanäng pé m' tii.)

³⁵ Tii bä m' nayyw hē m' aj'yy nabuuj genä padëék, ta nag'aad na-ããj mä nahejooj wäd mäh. Baad ub mä taber'ood däg kän.

³⁶ Ti m' Jesus mejũũ ranaher'oot hyb n'aa ta wób sa hä. Nabuj keh'ũũm mä tii. Tak'ëp mä Jesus mejö paawä ranaher'oot hyb n'aa, tak'ëp mä tii bä rabaher'oot Jesus mo haj'aa. ³⁷ Sahõnh hē m' rameuunh Jesus mo haj'aa hä. Ti m' raky hadoo:

—Baad sahõnh hē tamo haj'aa —näk mäh. —Nabuuj gatamah do sii hē nabuuj genä padëék, ner'oot do sii hē er'ood padëék tan'oo bä —näk mä sa kyyh Jesus mo haj'aa ky n'aa hä.

8

Jesus pahuunh do 4 miw sa waa panyyg n'aa hahỹh

¹ Ti m' ta see pé noo gó hajök do rakata padëék p'aa hēnh ěnh. Doooh m' sa waa péh. Ti hyb n'aa m' Jesus naëēnh ta ma matëg, sa sii taber'oot hyb n'aa. Ti m' taky hadoo:

² —ÿ t'yyd mehĩn hahỹ ěr wë kata pad'ëék doo. Tamawoob däg ta āh si ÿ rababok. Doooh sa waa

péh —näng mäh. ³ —Dawëë naa ta wób rabana. Ý mejõ bã rababaaj hõm sa gó, naheba padäg da, degõn jëng da sah mahÿÿj ta hõõ bã —näng mä Jesus ta ma matëg sa hä.

⁴ Ti m' ta ma matëg raky hadoo:

—Nyy bã ji baw'yyt babä sa waa? Dawëë bã. Dooh ta nawaa babä —näk mäh.

⁵ Ti m' Jesus beanh:

—Nyy hë päw bë wë? —näng mäh.

—Ti anäng setsi —näk mä sa kyyh.

⁶ Ti m' Jesus mejüü hajõk do rabehty b'ëeh tũü. Ti m' tabasog däk päw, ti m' taky n'aa etsëë sa waa hyb n'aa. Tii bã m' taganebäh boo kån, tets'ëë hõm mä ta ma matëg sa hä, rabets'ëë hõm hyb n'aa hajõk do sa hä kä. ⁷ Tah'ÿÿb na-ãäj mä ti anäng mä sa wë. Ned'ëed its mä ti tah'ÿÿb. Tii da né hë m' taky n'aa d'oo ënh tii. Ti m' tamejüü ta ma matëg rabets'ëë hõm hajõk do sa hä. ⁸ Tii bã kä m', sahõnh hë m' rabawëë bong. Wog enä hõm mä sahõnh hë. Ti m' rabawëh do jawén paa bã m' mad'aak do ta ma matëg rabata däk arook gó. Setsi m' arook gedë hõm doo. ⁹ 4 miw mä ajyy tahyb n'aa pé ti hawëë bong doo.

Hajõk do hä Jesus kedëë hõm jawén paa bã m', ¹⁰ tagatsëg sooh mä marakate gó ta ma matëg sa sii hë m'. Ti m' rabahõm Daramut häd näng do häj n'aa hënh.

¹¹ Rakajaa bã m', Pariséw rabana ta wë. Hajõng mä reanh ta hä. Jesus rametyy hyb n'aa ramejüü

mä tapahuuj bä sa matym haj'aa wë hä.* ¹² Ti m' tak'ëp mä tah'yy kawabaag wät, j'ooj madäk doo me ramejũũ do hyb n'aa m'. Ti m' taky hadoo:

—Daap hë da hë habong do rabetsëë hä ÿÿ ÿ pahuunh hyb n'aa sa matym haj'aa —näng mäh. —Dooch ÿ metëeh pé ta heen n'aa hahÿ sa hä. Né hup ÿ né hë ta ti ÿ her'oot doo —näng mä ta kyyh.

¹³ Tii bä m' Pariséw taberéd b'ëeh, ti m' p'aa hënh tagatsëg sooh marakate gó, ti m' rabatsëg hõm karaj'aa ta myyj.jé.

Pariséw, Eróts daheeh raher'oot do mahãnh ji hyb n'aa matakëë do ky n'aa hahÿÿh

¹⁴ Ta ma matëg ramabaan mä ramahũũm sa waa pãw. Jããm hë sét its mä pãw marakate gó. ¹⁵ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Baad bë hyb n'aa matakä da. Baad bë kanä da Pariséw, Eróts sa pãw makuj n'aa mahãnh —paa tamaher'oot mäh.

¹⁶ Ti m' ta ma matëg rakaner'ood bong Jesus her'oot do ky n'aa. Hahÿÿ d' mä sa kyyh:

—Dooch ër wë pãw. Tii d' tawén edoo† —näk mä sa kyyh.

* **8:11** Jesus wë Pariséw rakamaj'ii. Dooch raky dahé bä P'op Hagä Do mejũũ do Jesus tado bä. Sa hä péh, dooch Jesus haja bä wë hä tapahuuj bä, rawén mejũũ sa matym haj'aa Jesus pahuuj bä wë hä. J'ooj madäk doo me ramejũũ do hyb n'aa Jesus wén manetëeh sa hä rakarën do paawä. † **8:16** Dooch rah'yy kadawuung bä panyyg gó Jesus her'oot do hä. Jesus hä Pariséw Eróts daheeh ranu mer'oot. Dooch m' raky dahé bá Jesus P'op Hagä Do t'aaah tado bä. Nayyw hë jé pad'yyt hë takah'ũũm ranu mer'oot do ky n'aa. Pãw makuj nayyw hë takamekuunh tiriig mahang hadoo do tii.

¹⁷ Ti m' Jesus hapäh ti raky n'aa hajēm doo. Ti m' tabeaanh sa hä:

—H'ëed hyb n'aa pāw bē mabaan hōm bē banāng? —nāng mäh. —Dooch tagah'ood nä bā bē hä? Dooch bē h'yy kadawuung nä bā? —nāng mä ta kyyh sa hä. ¹⁸—Bē matym enä né paawä, dooch bē hapëë bā. Bē nabuuj genä né paawä, dooch bē maa napëë bā. Bē mabaan ¹⁹ 5 pāw ŷ etyn bong do 5 miw sa hä? Nyy hē kawaju bē gedē hōm mad'aak doo?

—12 kawaju mad'aak —näk mä sa kyyh.

²⁰ Ti m' Jesus eaanh ěnh:

—Setsi pāw ŷ etyn bong do 4 miw sa waa, nyy hē arook bē gedē hōm mad'aak doo?

—Setsi arook mad'aak —näk mäh.

²¹ Ti m' Jesus bedoo sa hä:

—Dooch bē h'yy genä nä bā? —nāng mä ta kyyh ta ma matëg sa hä.

Aj'yy ty gadajuu däk do Jesus ty nä däk do panyyg n'aa hahÿÿh

²² Ti m' Jesus rakaja kän Betsaj-Da häd nāng doo bā panang bā. Ti m' ramanaa mä ta wē aj'yy ty gadajuu däk doo. Retsëë mä Jesus moo dāng ta hä tabahub däk hyb n'aa. ²³ Ti m' Jesus maso däk ta moo hä, tamahũũm mä dawë hä panang bahānh. Ti m' Jesus ty hetsós wät, ti m' tamoo dāng ta hä. Ti m' tabeaanh ta hä:

—Äkä, mahapëë däk? —nāng mäh.

²⁴ Ti m' tabeg'ããs, ti m' taky hadoo:

—Dooch baad ŷ hapëë nä bā. ŷ hapäh habong doo. B'aa hadoo hä ŷÿ.

25 Ti m' p'aa hēnh Jesus moo dāng ta matym hã ěnh. Ti m' ta matym baad däg kã. Baad mä tabahapäh tii kã. Dooch m' taty gadajuu wäd bä kã.
 26 Ti m' Jesus mejũũ tababaaaj hõm ta tyw n'aa see me ta tób hēnh. Dooch m' takarēn myyj hēnh tajěě wäd.

Jesus ky n'aa Peed her'oot do panyyg n'aa hahỹỹh

27 Ti m' Jesus rabahõm panang wób Sesareja Pirip panang häd nāng nedaa badāk doo hēnh. Ti m' ramahõm me tabeaanh ta ma matěg sa hã:

—Jaa m' yỹh, sa nooh?

28 Ti m' raky hadoo:

—Ta wób noo m', õm mä Jowãw nu gahem'uun do paah. Ta wób noo m', õm mä Eriij makũũh. Ta wób noo m', õm mä P'op Hagã Do ky n'aa rod p'ooj ub dejěp do paa seeh —nāk mä sa kyyh ta hã.

29 —Bě hã ěnh? Jaa yỹ bẽ hã ěnh? —nāng mä Jesus sa hã.

Ti m' Peed ky hadoo:

—Õm ti Kristo, † P'op Hagã Do H'yyb Dāng Doo — nāng mä Peed kyyh ta hã.

30 Ti m' Jesus mejũũ ranaher'oot hyb n'aa ta wób sa hã ta ky n'aa.

Jesus her'oot do tadajěp do ky n'aa hahỹỹh

31 Ti m' Jesus du doo tama metěek do ta hataa. Tama metěek bä m' taky hadoo:

—Yỹh, Aj'yy Hadoo Do Hỹ Pong Jé Hana Doo, hajõng da yỹ ahoop. Ěr wahě n'aa, P'op Hagã Do

† **8:29** Ji h'yyb tym dēeb, p'ooj ub Judah buuj hã P'op Hagã Do ky n'aa enooh doo, ramaneěēnh Mesijas . Gereg kyy me ramaneěēnh Kristo. “P'op Hagã Do h'yyb dāng doo” , tahanāng pé m' ti.

tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa na-ããj da, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do na-ããj hë, ÿ da rahyb n'aa wareem. Ý da dajëp ran'oo bã. Tamawoob hë ta ã jawén paa bã, ÿ ganã wät da p'aa hënh —näng mä ta kyyh.

³² Baad mä ta ky n'aa tabaher'oot. Ti m' Peed naëënh dawë hä. Ti m' taky ge'ÿÿm, Jesus tii d' tanaher'oot hyb n'aa.

³³ Ti m' Jesus ty kaw'õöd däk ta ma matëg wób sa wë. Ti m' Peed taky geãm wät.

—J'eeep! Ahõm mahãnh ÿÿ, Nesaa Do Yb —näng mäh.Š —Dooch mah'yyb dëë bã P'op Hagã Do karën do hä. Ajyy rakarën do hä ti mah'yyb däk —näng mä Jesus kyyh.

³⁴ Ti m' hajök do ta wë kata däk doo, ta ma matëg na-ããj hë Jesus naëëj wät ta wë. Ti m' taky hadoo sa hä:

—Jé karën pé hëp ÿ hata tabahadoo hyb n'aa, taw'ãäts hë teréd hõm ta hã hë tah'yy ka'eeh doo, taw'ãäts hë teréd hõm ta hã hë tahyb n'aa newëë doo. Taw'ãäts hë da tagado had'yyt hë tahoop do hëp ÿ n'aa. Taw'ãäts hë tagadoo hëp ÿ n'aa radajëëb bã na-ããj hë. Taw'ãäts hë ÿ taky daheeh, taw'ãäts hë ÿ bawät doo da da ti bawät. ³⁵ Tii d' ÿ wén edoo, badäk hahÿÿ hã ji hawät do tak'ëp kamahãn doo, jé tahoop do hëp ÿ n'aa jeÿÿm doo, dooch da P'op Hagã Do wë tanu dëë bã. Jé hëp ÿ n'aa, panyyg hanãm do hyb n'aa na-ããj hë, tahoop do gadoo péh, hëp ÿ n'aa tadajëb bã, panyyg hanãm

Š **8:33** Tah'yyb hapäh, Satanas kyy gó m' Peed ber'ood wät tawén ky geãm wät.

do hyb n'aa tadajëb bä, ta h'yyb tym P'op Hagä Do wë da tanu däng —näng mä ta kyyh.

³⁶ Ti m' taky hadoo ënh:

—Hëd n'aa ji karën sahõnh hë badäk hahÿ ji ta danäh, ji h'yyb tym banesaa hënh tahõm bä? —näng mäh. ³⁷—DooH ta säm ji ad'oo pé ta s'ee hënh ji h'yyb tym nahõm hyb n'aa —näng mä Jesus kyyh.

³⁸ —Hëp ÿ n'aa, ÿ ma metëek do hyb n'aa na-ãäj hë nu mebyng pé P'op Hagä Do hä hyb n'aa eréd hõm do sa matym gó, nesaa do moo heb'ooh do sa matym gó, ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ÿ d' nu mebyng ënh ta hyb n'aa, Ee hejój gó, ta bag tak'ëp gabarëeh doo gó ÿ bahyng noo gó ääs tak'ëp baad hedoo do sa daheeh —näng mä ta kyyh.

9

¹ Ti m' taky hadoo ënh:

—Ta wób babä ër mahang habong do rahapäh nä da ÿ du doo noo gó sahõnh hë ÿ bag'ääs P'op Hagä Do hejój me. Radejöp do pooj jé rahapäh nä da tii. Né hup ÿ né hë ta ti ÿ her'oot doo.

Jesus kawareem do panyyg n'aa hahÿÿh

² Ti m' ji moo oow see pé sa ä jawén paa bä m', Jesus mahũüm ta sii Peed, Tsijaag, Jowãw daheeh. Ti m' rabas'ëëg kãn waëë p'op nu däk do hä. Sa mab hë m' t'ĩ hënh rabaym dó. Ti m' Jesus kawareem däk sa matym gó. Ta see hado däk mäh. ³ Tak'ëp mä ta saroor gabar'ëëng däk, tak'ëp mä tabahawag däk. DooH m' badäk hahÿÿ bä hajaa pé saroor ti hadoo pé tak'ëp hawak péh. ⁴ Ti m' p'ooj ub habong

do paa Eriij, Mosees häd enäh do rakas'ee b'ëeh sa matym gó. Jesus sii m' raber'oot.

⁵ Ti m' Peed ky hadoo Jesus hä:

—Ma matëg! —näng mäh. —Taw'ãäts hë babä er hä! —näng mäh. —Taw'ãäts hë tamawoob hë ta tób n'aa ää temaa toonh. Sét hë a tób, sét hë Mosees tób, sét hë Eriij tób —näng mäh.

⁶ (Dooh m' tadoo wät pé tak'ëp rabeÿÿm bong do hyb n'aa m', tii d' tawén edoo.) ⁷ Ti m' nayyw mä wë puh ganyyh, sahõnh hë sa hä m' tabadäng. Wë puh gó m' P'op Hagä Do ber'oot. Hahÿÿ d' mä ta kyyh:

—Hahÿ tah ÿÿ, tak'ëp ÿ kamahän doo. Bë maa newë, bë ky dahé ta kyyh —näng mäh.

⁸ Ti m', nayyw hë m', raty kaw'õöd bong bä m', rabaheg'ãäs bä m', jããm hë Jesus rahapäh. Dooh boo m' Jesus pa hab'ëeh do paah.

⁹ Ti m' rabahyk bä m' Jesus mejüü ranaher'oot hyb n'aa rahapäh doo, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do ganä wät bä kä dejëp do mahang. ¹⁰ Ti m' sa h'yyb gó m' rabenäm. Sa mab hë m' rakaner'ood bong. Hahÿÿ da m' sa kyyh:

—H'ëed ky n'aa tii, dajëp do ganä wät do taheer'oot doo? —näk mä sa kyyh.

¹¹ Ti m' rabeaanh ta hä:

—Hëd n'aa Kristo kajaa do pooj jé Eriij m' matëh, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do raheer'oot? —näk mä sa kyyh.

¹²⁻¹³ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Se hub né hë. Eriij matëh né da sahõnh hë tabenäm hyb n'aa —näng mäh. —Ti hadoo né hë, bë ÿ maher'oot hahÿÿh: Eriij ewäd hyng né hë. Tii bä rah'yy kajäk doo da né hë rabad'oo paa ta hä.

Tii d' né hě takerii dāk ta ky n'aa P'op Hagä Do kyy kerih do hã* —näng mäh.

Ti m' taky hadoo ěnh:

—ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do ky n'aa ěnh? Nyy da kĕh ÿ n'aa kerih do P'op Hagä Do kyyh? ÿ na-ãäj da hajõng ÿ ahoop da. ÿ rahyb n'aa wareem da na-ãäj hě —näng mä Jesus kyyh.

Pahĕew Jesus haso dāk do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁴ Ti m' Jesus rakajaa bā kā m' ta ma matĕg wób rabab'ĕĕh bā, hajõk mā ranu sabug dāk sa pa rabahapäh. Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetĕk do ky ked'aak mā sa daheeh. ¹⁵ Tii bā m', nanäng nu sabuk do rabahapäh bā m' Jesus, raty ge-ee bong. Ti m' rawaj'aa nã ta wĕ rabadĕng hyb n'aa m' Jesus.

¹⁶ Ti m' Jesus ky hadoo ta ma matĕg wób sa hã:

—H'ĕed p'ãã ti bĕ ky ked'aak sa wĕ? —näng mäh.

¹⁷ Tii bā m' hajõk do see ky ganyyh. Ti m' taky hadoo:

—Ma matĕg! —näng mäh. —ÿ manaa a wĕ paawä tah ÿÿ. Karap'aar h'yyb nesaa do ta hã adäk —näng mäh. —DooH ter'ood wäd tan'oo bā. ¹⁸ Ta hã tabadäng bā, tũ tadewĕes. Ti tah ÿ gadów dāk, tĕg kamatsĕĕ dāk, tsanamäts dāk tan'oo bā —näng mäh. —ÿ eaaj wät a ma matĕg sa hã rabahabĕĕ hõm hyb n'aa. DooH rahaja bā —näng mä ta kyyh Jesus hã.

¹⁹ Ti m' Jesus ky hadoo:

* **9:12-13** Eriij tahanäng doo, Jowãw nu gahem'uun do né hě tii.

—Baad P'op Hagä Do hä h'yy kana'eeh do bëeh, da hẽ badäk hahỹỹ bä habok doo! —näng mäh. —Hajõõ nuu me ỹ bawät nä g'eeh bë mahang bë ky dahé däk hyb n'aa kä? Ỹ häd h'yyb napan däg bë hä, hä ỹ bë h'yy kanasadä nä do hyb n'aa —näng mäh. —Bë mana b'ëep pahëew —näng mäh.

²⁰ Ti m' pahëew ramanaa ta wë. Ti m' karap'aar h'yyb nesaa do bahapäh bä m' Jesus, pahëew tabahehats wät. Ti m' tadawäts jat tũũ. Tũũ m' takawereem, kawereem, kawereem jat mäh. Tsanamäts jat mäh.

²¹ Ti m' Jesus beaanh ta yb hä:

—H'ëed pénh tabadäk ta hä? —näng mäh.

—P'ooj ub takarapee noo gó tadäg né hẽ ta hä —näng mä ta yb kyyh. ²² Hajõõ nuu me karap'aar h'yyb nesaa do dahew'ëes tũũ tëeg hõõ me, tame na-ããj hẽ. Takarën tadaj'ëep. Mahaja bä, mado hõm. Mat'yyd mehĩĩn ããh —näng mäh.

²³ —Ỹ haja bä? —näng mä Jesus kyyh. —Dooch hejoonh pé P'op Hagä Do hä h'yy ka'eeh pé hä —näng mäh.

²⁴ Ti m' nyyw hẽ pahëew yb ky hadoo:

—Ỹ h'yy ka'eeh né hẽ —näng mäh. —Man'oo tak'ëp ỹ h'yy ka'eeh hyb n'aa, ỹ ky nasëm hyb n'aa! —näng mäh.

²⁵ Ti m' hajõk waj'aa padëek sa wë rabaheg'ããs hyb n'aa Jesus hapäh bä m', nyyw hẽ m', hajõk do kaj'aa do rabaheg'ããs do pooj jé, karap'aar h'yyb nesaa do tageãm wät tabanyyh hyb n'aa. Ti m' taky hadoo ta hä:

—Karap'aar h'yyb nesaa doo, ky tamah doo, nabuuj gatamah doo, anä pahëew hä hadäk doo!

Dooh da ta hã madëë wäd bã! —näng mä Jesus kyyh.

²⁶ Ti m' tak'ëp mä karap'aar h'yyb nesaa do geëëj wät. Ti m' tak'ëp tabahehats wät, ti m' tabanã kãn pahëew hã hadäk do paah. Ta wób sa hã m' pahëew dajëp. Bag hënh mä tabajad hõm, ti hyb n'aa m' dajëp rawén ed'oo. ²⁷ Ti m' Jesus moo takyg sëek. P'op mä tabag'ëed däg kãn.

²⁸ Ti m' Jesus tób gó tabajëë suun jawén paa bã, sa m'aa hënh mä ta ma matëg rabeanh ta hã:

—H'ëed hyb n'aa ãã wén nahajaa ãã habëë hõm bã karap'aar h'yyb nesaa doo? —näk mäh.

²⁹ Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Jããm hë P'op Hagã Do ji ky n'aa etsëë doo me, [ji noo kanawa doo me na-ããj hë] ta ti hadoo pé karap'aar h'yyb nesaa do tabanyyh —näng mä Jesus.

³⁰ Ti m' ratsyym kasok ta tii b' naa. Garirej häj n'aa me m' ratabës. Dooh m' Jesus karën bã ta wób raky n'aa napëë bã rabaym doo, ³¹ ta ma matëg tama metëek do hyb n'aa m'. Ti m' taky hadoo sa hã:

—ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ÿ da ran'oo däk da ta wób sa moo gó. ÿ radaj'ëep da. Tamawoob hë ta ã jawén paa bã ÿ ganã wät da p'aa hënh —näng mä Jesus ta ky n'aa hã.

³² Dooh m' rah'yy genã bã ti taheer'oot do sa hã. H'yyb e'ÿÿm mä rawén neanh.

Raky ked'aak doo, jaa sa bahãnh hadoo do pa-nyyg n'aa hahÿÿh

³³ Ti m' rakajaa Kapar-Naũm häd näng panang bä. Tób bä tabajëe suun bä m' teanh mã ta ma matëg sa hä. Ti m' taky hadoo:

—H'ëed p'ãã ti bë ky ked'aak ta tyw n'aa me, ër mana me? —näng mäh.

³⁴ Dooh m' raky gadoo bä. Raky n'aa meb'yyh mäh. Tyyw me rababoo däk bä raky kedag bong ny hadoo do sa mahang hyb n'aa jawyk ta wób sa bahãnh. Ti hyb n'aa m' rawén ky n'aa meb'yyh.

³⁵ Ti m' Jesus bahyy sooh, ti m' ta ma matëg tanaënh ta wë. Ti m' taky hadoo sa hä:

—Jé karën pé ta wób sa bahãnh hadoo doo, taw'ããts hë da sa yd jé tanu gadäk. Taw'ããts hë sahõnh hë sa karom hadoo tabahadoo —näng mã Jesus kyyh sa hä.

³⁶ Ti m' karapee t'aah ta moo takyg geët sa mahang, ti m' tabado däk, ti m' taky hadoo:

³⁷ —Hëp ÿ n'aa hahÿ karapee t'aah hadoo pé gadoo péh, ÿ né ti tagadoo —näng mäh. —ÿ gadoo péh, ÿ had'yyt nado tagadoo, hä ÿ mejũũ do ti na-ããj né hë tagadoo —näng mã Jesus sa hä.

³⁸ Ti m' Jowãw ky hadoo:

—Ma matëg! —näng mäh. —ãã hapäh aj'yy a häd tabesok bä tahebë karap'aar h'yyb nesaa doo. Ër h'yyb hata nado tii, ti hyb n'aa ãã ge'ÿÿm tii d' tanad'oo hyb n'aa —näng mã Jowãw kyyh Jesus hä.

³⁹ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Bë geãm manäh! —näng mäh. —Dooh hät ÿÿ gó pahuunh pé ta jawén ÿ tanu mer'oot tii bä —näng mäh. ⁴⁰ —Ti hyb n'aa, ër wë h'yy kawanereem doo, ër h'yyb hata tii —näng mäh.

⁴¹ Ti m' taky hadoo ënh:

—Jé naëng han'oos pé hāt ỹy gó bē hā, hata ỹy bē bahadoo do hyb n'aa, ta ti gadoo né da ta sām baad hadoo do P'op Hagä Do hanaa. Né hup ỹ né hē ti ỹ her'oot doo —näng mä Jesus sa hā.

⁴² Ti m' Jesus ky hadoo ēnh:

—Baad nado né paawä pä ta jawyyg n'aa ji hā ranu hūū däg bä ji radawäts tu tame t'öp ji pahās hyb n'aa, ti bahānh tak'öp baad nado ji hā da, ky n'aa netsēeh do seeh, hahỹ karapee hedoo doo, hā ỹ h'yy ka'eeh do ji h'yyb tatug bä nesaa do tamoo wät hyb n'aa —näng mäh.

⁴³ Ti m' taky hadoo ēnh:

—A moo hyb n'aa nesaa do mamoo wäd bä, taw'ääts hē paawä magakyd hōm a mooh. Taw'ääts hē mabasēek hỹ pong jé P'op Hagä Do wē sét a mooh, mahōm mahānh ta s'ee hēnh, tabanesaa hēnh, pawóp hē tado bä a mooh. T'īī hēnh mahōm bä, tēeg hōō nadēek do mahoop da had'yyt hē. [⁴⁴ T'īī hēnh madoh-ro ji hawēh doo, dooh radejēb bä. T'īī hēnh tēeg hōō dooh tadäg bä —näng mäh.] ⁴⁵ —A tsyym hyb n'aa nesaa do mamoo wäd bä, taw'ääts hē paawä magakyd hōm. Taw'ääts hē matsyym gahet mabasēek hỹ pong jé P'op Hagä Do wē, ta s'ee hēnh, tabanesaa hēnh, ōm P'op Hagä Do aw'oong hōm mahānh, pawóp hē tado bä a tsyym. [⁴⁶ T'īī hēnh madoh-ro ji hawēh doo, dooh radejēb bä. T'īī hēnh tēeg hōō dooh tadäg bä —näng mäh.] ⁴⁷ —A matym hyb n'aa nesaa do mamoo wäd bä, taw'ääts hē paawä a matym mado nyyh. Taw'ääts hē mabasēek hỹ pong jé, P'op Hagä Do ji tabag'ääs doo hēnh, sét a matym, jé ta s'ee hēnh, tabanesaa hēnh, ōm P'op

Hagä Do aw'oong hõm mahãnh pawóp hê tado bä a matym. ⁴⁸ “T’ĩ hênh madoh-ro ji hawêh doo, dooh radejêb bä. T’ĩ hênh tēeg hõ dooh tadäg bä”† —näng mä Jesus.

⁴⁹ Ti m' taky hadoo ênh:

Sahõnh hê ma matêk ÿ P'op Hagä Do metyy da ji ahoop do hã, sa h'yyb tym banyyw däk hyb n'aa ta hã, ta dab P'op Hagä Do hã ji ma ejuu do jukiir me ji enyyw däk doo da.

⁵⁰ Ti m' taky hadoo ênh:

—Taw'ãäts hê ti jukiir. Ti hadoo né hê, tanadah'ëéd wäd bä, taw'ãäts hê nado wäd. Ti hadoo né da bê hã. Taw'ãäts hê baad had'yyt hê bê babok bê da hadoo do wê. Baad bê babok do bê da hadoo do wê gawatsiig bä, taw'ãäts hê nado wäd —näng mäh. —Taw'ãäts hê h'yyb nyw gó bê baboo had'yyt hê bê da hadoo do wê —näng mä Jesus ta ma matêg sa hã.

10

Dooh ji ÿm ji eréd hõm bä do panyyg n'aa hahÿh

¹ Ti m' Jesus raberéd däk Kapar-Naüm, atsëg hõm mä tamii Joradãh häd näng doo. Tamyyj däk hã m', ta tyw n'aa me m' ramahyk Judah hãj n'aa hênh. Ti m' p'aa hênh hajõk mä ta wê han'aa. Ti m', tabahed'oo doo d' né hê m' tama metëek mä sa hã.

² Ti m' Parisëw wób rabana ta wê rametyy hyb n'aa m'. Hahÿh da m' rake'aanh:

—Ër ky n'aa jaw'yyk do anoo g'eeh aj'yy eréd hõm bä ta ÿm? —näk mäh.

† **9:48** T’ĩ hênh ji ahob had'yyt hê, tahanäng pé tii. Isajas 66.24 hã takerih do hã tabeh'üüm.

³ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Nyy da Mosees ky n'aa jaw'yyk do her'ood bä ãnh? —näng mä Jesus sa hä.

⁴ Ti m' raky hadoo:

—Mosees anoo ji erii däk ji ÿÿm ji eréd hõm do heen n'aa, tii b' ji mejõ hõm tabahõm hyb n'aa — näk mä Pariséw sa kyyh.

⁵ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bë nabuj keh'ũũm do hyb n'aa tii d' Mosees wén erii wät ta ti ky n'aa jawyk do ky n'aa —näng mäh. ⁶—P'ooj ub dooh ta tii da tahado bä. Sahõnh hẽ tadu dahäng noo gó P'op Hagä Do pahuunh aj'yy ÿÿnh daheeh. ⁷ “Ti hyb n'aa kä, aj'yy kä, ta yb, ta ÿÿn mahãnh kä, sa m'aa hẽnh kä, tagatëë hyb n'aa ta ÿÿm kä. ⁸ Takatëë jawén paa bä sét rabahado padëek ta ÿÿm daheeh”,* näng mäh. Ti hyb n'aa pawóp hẽ ranado bong. Sét hado däg kän. ⁹ Ti hyb n'aa séd hä P'op Hagä Do ata däk doo, dooh tahaja bä ji etyn bä —näng mä Jesus kyyh Pariséw sa hä.

¹⁰ Tób bä kä m' ta ma matëg rabeaanh ta ti ky n'aa. ¹¹ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Jé ta ÿÿm heréd hõm doo, tii bä ÿÿnh see hä takat'ëë däg bä, nesaa doo, P'op Hagä Do ganadoo do tamoo wät. Ta see ÿÿm sii he'ÿÿh do hado däk tii. Ta ÿÿm paa tah'yyb rejãã —näng mäh. ¹²—Jé ta patug heréd hõm do ta see tagat'ëë däg bä, nesaa doo, P'op Hagä Do ganadoo do tamoo wät. Ta see patug sii he'ÿÿh do hado däk tii —näng mä Jesus kyyh.

* **10:8** Genesis 2.24

Karepé Jesus ky n'aa edëng do panyyg n'aa hahÿÿh

¹³ Ti m' ta wób ramena karepé ned'ëed is do Jesus wë, sa hã Jesus moo däng hyb n'aa, taky n'aa edëng hyb n'aa. Ti m' ta ma matëg rage'ÿÿm mäh.

¹⁴ Ti m' dooh Jesus genaag bä ta ma matëg rabad'oo doo. Ti m' taky hadoo sa hã:

—Na ramena karepé wë ÿÿ. Bë geãm manäh! Hahÿ karepé h'yy ka'eeh do hadoo, ti né hë P'op Hagä Do bag'ããs do karapee hedo padëek doo —näng mäh.

¹⁵ Ti m' taky hadoo ënh:

—Karapee t'aah ky daheeh do hadoo ky nadaheeh péh, dooh P'op Hagä Do bag'ããs do karapee tado bä da. Né hup ÿ né hë ta ti ÿ her'oot doo —näng mä Jesus.

¹⁶ Ti m' karepé tabasog däk ta hã, tii bä m' sa nu gad'oo bä m' tamoo däng, taky n'aa edëe boo kän mäh.

Tak'ëp ma näng do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁷ Ti m' ta tii b' naa Jesus tsyym kadoo bä m', ana mä aj'y y ta wë. Ta taron nuu me m' tabahyy häng ta wë. Ti m' taky hadoo:

—Baad õm, ma matëg! —näng mäh. —Nyy da ÿ bad'oo edëb had'yyt do ÿ gadoo hyb n'aa, P'op Hagä Do pa ÿ bawät hyb n'aa kä? —näng mä aj'y y kyyh.

¹⁸ Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Hëd n'aa baad ub hã ÿ mabanäng? —näng mäh. —Jããm hë P'op Hagä Doo, baad hadoo doo. Doo ta see pé baad hadoo péh. ¹⁹ Mahapäh hahÿ P'op Hagä Do ky n'aa jaw'y yk doo: “Manaboh

manä a da hadoo doo. Aã manä a ÿÿm nadoo do sii, a patug nadoo do sii. Etsëeg manäh. Daap hë maky n'aa tapa manä ta wób. Mawad'ii manäh. Mawehëe a yb, mawehëe a ÿÿn”† —näng mä Jesus kyyh ta hã.

²⁰—Ma matëg! —näng mä aj'yy kyyh. —P'ooj ub, ÿ karapee noo gó ÿ panyyg kadeheeh né hë ta tii hã —näng mä ta kyyh Jesus hã.

²¹Ti m' Jesus ty däng ta wë, takamahän wät mäh. Ti m' taky hadoo ta hã:

—Sét hë ti hawät a hã —näng mäh. —Abaaj hõm, mesëem hõm sahõnh hë a wë hanäng doo. Man'oo ta sãm paa kas'uut do sa hã. Tii d' madoo bä hÿ pong jé magadoo da tak'ëp baad hadoo do P'op Hagä Do hanaa. Ti jawén ana wë ÿÿ, hëp ÿ hata mabahadoo hyb n'aa kä —näng mä Jesus kyyh ta hã.

²²Ti m' aj'yy h'yy katón gëet. Ti m' ahõm mä Jesus mahänh. H'yy katón wät mäh, tak'ëp tawekãp do hyb n'aa.

²³Ti m' Jesus ty däg ta ma matëg sa wë, ti m' taky hadoo:

—Hejooñh né hë wekãp do sa hã P'op Hagä Do bag'ããs do karapee n'aa rabahadoo hyb n'aa —näng mäh.

²⁴Ti m' sa h'yyb gó ta ma matëg rameuunh mä Jesus her'oot do hyb n'aa. Ti m' p'aa hënh Jesus ky hadoo sa hã:

—Tah haa —näng mäh. —Hejooñh né hë ji hã P'op Hagä Do bag'ããs do karapee ji bahadoo hyb n'aa —näng mäh. ²⁵—Hejooj né paawä kameer

† 10:19 Esodo 20.12, Dew-Teronom 5.16-20

hã tatabëej bã gats'uus doo gó, ta bahãnh tabahe-
joonh wekãp do sa hã P'op Hagä Do bag'ããs do
karapee n'aa rabahadoo hyb n'aa —näng mäh.

²⁶ Ti m' ti bahãnh mä ta ma matëg rameuuj bong
mäh. Sa mab hë m' rakaner'oot. Hahÿÿ da m' sa
kyyh:

—Jaa ënh ti P'op Hagä Do wë hasëëk ënh? —näk
mäh.

²⁷ Ti m' Jesus ty gadäg däk sa wë, ti m' taky hadoo:
—Ji daaj hë dooh né hë ji haja bã P'op Hagä Do
wë ji as'ëëg bã. Ti hadoo né hë, dooh P'op Hagä Do
nahajaa péh. Ti hajaa ta wë ji tamasäk —näng mäh.

²⁸ Ti m' Peed ky hadoo:
—Sahõnh hë ãã beréd hõm a hataa ãã bahadoo
hyb n'aa —näng mäh.

²⁹ Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:
—Né hup ÿ né hë hahÿÿ her'oot doo: Hëp ÿ n'aa,
P'op Hagä Do panyyg hanäm do hyb n'aa na-ããj
hë heréd hõm pé ta tób, heréd hõm do ta wakãän,
ta ãnh, ta yb, ta ÿÿn, ta taah, ta joom banäng doo,
³⁰ ta bahãnh hajõng tagadoo da badäk hahÿÿ bã ta
mabaj. Tagadoo da tób, ta wakãän, ta ãnh, ta ÿÿn,
ta taah, ta joom banäng doo. Ta no n'aa na-ããj
da tagadoo. Ta jawén kä, hÿ pong jé kä, tagadoo
da edëb had'yyt doo. P'op Hagä Do pa tabawäd
had'yyt da. ³¹ Hajök babä hyb n'aa jowyk do wób,
ta jawén kä hyb n'aa sekog padäg its da hÿ pong jé.
Babä hyb n'aa sekog is do wób kä ti noo gó kä hyb
n'aa jowyg kãn da —näng mä Jesus kyyh sa hã.

*P'aa hënh Jesus her'oot tadajëp do kyn'aa panyyg
n'aa hahÿÿh*

³² Ti m' Jesus rabahõm Jerusarēnh hēnh. Jesus mā sa pooh. Ti m' ta ma matēg rahyb n'aa newēē mā t'īī hēnh Jesus bahõm doo.† Ta wób mā sa sii hah'ũũm do e'ỹỹm mäh. Ti m' sa m'aa hēnh Jesus naēēnh ēnh 12 hedoo do ta ma matēg. Ti m' tamaher'oot sa hã ta mo n'aa. ³³ Ti m' taky hadoo:

—Ēr ah'ũũm Jerusarēnh hēnh —nāng mäh. —
 Ỹỹh, Aj'yyy Hadoo Do Hỹ Pong Jé Hana Doo, ỹ da rahaēēj dāk da P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahē n'aa sa moo gó, Mosees ky n'aa jaw'yyyk do ma mehetēk do sa moo gó na-āāj da. Dajēb hã raky n'aa etyy da ỹỹh. Ỹ da rahaēēj dāk Judah buuj nadoo do sa moo gó —nāng mäh.
³⁴ —Ta ti ỹ da raky n'aa ej'ees, ỹ da rahetsoos. Ỹ da rahewyyh. Ỹ da radajēeb kãn —nāng mäh. —
 Tamawoob hē āh ỹ jawén paa bā, ỹ d' ganā wäd kãn —nāng mā Jesus ta ma matēg sa hã.

Tsijaag, Jowãw daheeh retsēē do panyyg n'aa hahỹỹh

³⁵ Ti m' Sebedew taah hedoo doo, Tsijaag, Jowãw daheeh, rabana Jesus wē. Ti m' raky hadoo ta hã:

—Āã karēn paawä manoo āã etsēē do a hã —nāk mäh.

³⁶ Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—H'ēēd ti bē karēn hã ỹỹ? —nāng mäh.

³⁷ Ti m' raky hadoo:

† **10:32** Ta ma matēg rawén hyb n'aa newēē Jerusarēnh hēnh Jesus bahõm doo, t'īī hēnh Jesus majīī rababok sa h'yyb.

—Ãã karĕn paawä tak'ĕp makabaj'aa doo me mabag'ããs doo bä, a hub hadäk hĕnh ãã see basooh man'oo bä, s'ỹỹ me ãã seeŠ —näk mä sa kyyh.

³⁸ Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Dooch bĕ hapĕĕ bä ti bĕ etsĕĕ doo —näng mäh. —Bĕ hajaa da ỹ ahoop do bĕ ahob bä? Bĕ hajaa da bĕ dajĕb bä ỹ dajĕp doo da? —näng mä Jesus sa hã.

³⁹ —Ãã hajaa! —näk mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bĕ ahoop né da ỹ ahoop do hadoo doo. Ỹ dajĕp do hadoo né da bĕ dejĕp —näng mäh. ⁴⁰ —Hỹỹ kä, ta ti bĕ etsĕĕ do hã ỹỹ, ỹ nado ti hanoo. P'op Hagä Do anoo da hup ỹỹ hĕnh, sã ỹỹ hĕnh rabat'oonh, ta pooj jĕ tabenäm do tah'yyb däng do sa hyb n'aa —näng mäh.

⁴¹ Ti m' ta ma matĕg wób, ji moo sahõnh hĕ hadoo do raky n'aa napäh bä retsĕĕ doo, rah'yy kawaj'ããn bong Tsijaag Jowãw sa wĕ.

⁴² Ti m' Jesus naĕĕj nã ta wĕ sahõnh hĕ ta ma matĕg. Ti m' taky hadoo sa hã:

—Bĕ hapäh né hĕ, ta ti Judah buuj nadoo do sa wahĕ n'aa ky n'aa hedoo doo, tak'ĕp ramejũũ sa hã. Bĕ hapäh né hĕ ti hyb n'aa jew'yyk doo, tak'ĕp ramejũũ sa karapee n'aa —näng mäh. ⁴³ —Bĕ mahang taw'ããts hĕ dooh tii d' tado bä. Bĕ mahang karĕn pé kaweh'ĕĕh péh, taw'ããts hĕ da ta wób sa karom hadoo tabahado däk, ta wób tamasa.

⁴⁴ Bĕ mahang karĕn pé ta wób sa bahãnh nu gadäk péh, taw'ããts hĕ takadad'uuh sahõnh hĕ sa wĕ.

Š **10:37** Tak'ĕp hyb n'aa jewyk do tii, sa wahĕ n'aa basooh do pa hat'oonh doo. Rakarĕn paawä ta wób sa wahĕ n'aa rabahadoo Jesus sii.

Taw'ãäts hẽ sahõnh hẽ sa masa n'aa, sa karom kanep'aak do hado däk tii —näng mäh. ⁴⁵ —ÿÿh, Aj'y y Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ÿ na-ãäj né hẽ. ÿ ahyng babä ÿ rahyb n'aa jew'y yk do jawén nado. ÿ ahyng babä ÿ masa hyb n'aa ta wób, ÿ ky n'aa en'yym hyb n'aa ta wób sa hã, ÿ dajëp hyb n'aa hajök do nesaa do sa mo haj'aa sãm hyb n'aa —näng mä Jesus kyyh.

Baritsiméw häd näng do panyyg n'aa hahÿÿh

⁴⁶ Ti m' rakajaa panang Jerikó häd näng doo bä. Ti m', ta jawén, panang bä naa Jesus, ta ma matëg, hajök do wób ratsyym kasok bä, ta tyw n'aa nabyy me m' tabahäng ty tamah doo. Baritsiméw mä ta häd. Tsiméw häd näng do t'aa m' tii. Ta tyw n'aa me tabahäng dajëër tetsëë hyb n'aa m' ta tii me tebës do sa hã. ⁴⁷ Ti m', Jesus, Nasaréh buuj ramaneëenh do né hẽ ti ta tii bä tabës taky n'aa napäh bä m', tak'ëp mä tageëj wät. Hahÿÿ da m' ta kyyh:

—Mat'y yd mehĩn ÿÿh, Jesus, Dawi panaa! ^{**} —näng mäh.

⁴⁸ Ti m' ta wób raky ge'ÿÿm mäh, bag hënh tabahäng hyb n'aa. Raky geãm né paawä m', tak'ëp tageëj wät tii bä:

—Mat'y yd mehĩn ÿÿh, Dawi panaa! —näng mäh.

⁴⁹ Ti m' Jesus baym.

^{**} **10:47** Sa h'y yb tym dëëb, p'ooj ub Judah buuj hã P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo, ramaneëenh Mesijas . Dawi panaa mahang ta ti ganyyh P'op Hagä Do ky däng do paa hyb n'aa, “Dawi panaa” ramaneëenh na-ãäj hẽ P'op Hagä Do Ky Däng Doo. Tii da Jesus Baritsiméw wén maneëenh, ta hã pé Jesus né hẽ ti P'op Hagä Do ky n'aa enooh do paa kaja däk doo.

—Bë naëej! —näng mäh.

Ti m' raky hadoo Baritsiméw hã:

—Tsebee wäd! P'op as'ëëg g'ëëd! Õm tanaëënh!
—näk mäh.

⁵⁰ Ti m' ta hatsë taw'oong jat mäh, gatsëg gëët,
ahõm mä Jesus wë.

⁵¹ Ti m' Jesus beaanh ta hã:

—H'ëëd ti makarën ÿ moo wät a hã? —näng mäh.

—Ma matëg! ÿ karën ÿ begãã däk —näng mäh.

⁵² Ti m' Jesus ky hadoo ta hã:

—Ahõm nä. Hã ÿ mah'yy ka'eeh do hyb n'aa õm
has'oo däk —näng mäh.

Ti m' nyyw hë m' tabahapëë däk. Ti m' tabahõm
Jesus sa jawén.

11

*Baad Jerusarënh bä Jesus ragadoo do panyyg
n'aa hahÿÿh*

¹ Ti m' Jesus rabahõm. Ti m' Jerusarënh bedaa
däk bä m', panang Betapagéh, Betanija häd enäh
do w'oo hã rakajaa bä, waëë joom oriib häd näng
do banäng bä, pawóp hë ta ma matëg Jesus mejũũ
sa pooj jé m' rabahõm hyb n'aa. ² Hahÿÿ d' mä ta
kyyh sa hã:

—Bë ahõm panang hënh bë pooj jé badäk doo
hënh ti nuuj jé. Bë kajaa bä, bë hapäh da jumeto
t'aah ji najasooch nä doo. Ta tyd hã da tabahäng —
näng mäh. —Bë asood hõm da, bë manaa wawëë
hë —näng mäh. ³ —“Hëd n'aa ti bë as'oot?”, ranoo
bä, “Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do karën, bada m'
tamejũũ rababaj nä”, näk da bë kyyh —näng mä
Jesus pawóp hadoo do sa hã.

⁴Ti m' rabahõm, ti m' jumeto t'aah rabawyyd kån tób w'oo hã. Tób noo hã m' takahõ. ⁵Ti m' rabas'oot bã m', p'eets hẽ hab'ëeh do rabeaanh:

—H'ëed ti bẽ hab'ëeh? Hëd n'aa ti bẽ as'oot? —näk mä sa kyyh.

⁶Ti m' Jesus ma matëg raky hadoo Jesus bedoo doo d' né hẽ m'. Ti m' rabañoõ ramahũũm. ⁷Ti m' Jesus ma matëg ramana kån Jesus wè. Ti m' sa hatsë sa hã padëek do paa radatoonh jumeto jó. Ti m' Jesus bas'ëeg sooh ta jó. ⁸Hajõk mä sa hatsë sa hã padëek do paa rat'ëeg hõm ta tyw n'aa me, tamahõm doo me, raweh'ëeh hyb n'aa. Ta wób mä ragekyyt mä bag'aad, rat'ëeg hõm mä ta tyw n'aa me.* ⁹Ti m' sahõnh hẽ pooj jé hah'ũũm doo, duu hẽnh han'aa do na-ããj mä tak'ëp mä sa kyyh:

—P'op Hagä Do ãã j'aa etsë! —näk mäh. —Ky n'aa kedëng tii, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do kyy gó hana doo!† —näk mäh. ¹⁰—P'op Hagä Do ky n'aa edëng da ër wahë makũ Dawi bag'ããs do paa hadoo bag'ããs doo‡ —näk mäh. —Hÿ pong jé hawät do hã ãã j'aa etsë! —näk mä sa kyyh.

¹¹Ti m' Jerusarënh bã Jesus bajëë suun kån. Ti m' tabahõm P'op Hagä Do tób n'aa hẽnh. Tabegãã däk mäh. Tug bã däg do hyb n'aa m', 12 hedoo do sa sii hẽ m' tabahõm ta s'ee hẽnh, Betanija häd näng doo hẽnh, raba'yÿh hyb n'aa m' tii bã.

P'op Hagä Do tób wahoo gó hes'ëem do Jesus hebëë bong do panyyg n'aa hahÿÿh

* **11:8** Tii d' né paa m' rabahed'oo sa wahë n'aa ragadoo bã. Ratsebé, raweh'ëeh do heen n'aa tii. † **11:9** Saaw-Mo 118.25-26 hã takerii däk do hã rabeh'ũũm. ‡ **11:10** Tii d' rawén her'oot, sa hã pé edaa däk Jesus du doo do Isaraéw buuj tabag'ããs doo.

¹² Ti m' jati péh, Betanija bä naa ratsyym kasok bä, Jesus asa däk. ¹³ Dawëë naa m' tabahapäh joom wiigo häd näng doo. Taheg'ãäs mä teag bä. Dooch m' ta hä, ta ag noo gó nado m' ta h'yyb. § ¹⁴ Ti m' joom hä taky hadoo:

—Dooch da meag wäd bä! Dooch d' a ag repoo wäd bä! —näng mäh.

Ta ma matëg ramaa napäh mä ta kyyh joom hä.

¹⁵ Ti m' rakajaa bä kä m' p'aa hënh Jerusarënh bä, Jesus bajëë suun mä P'op Hagä Do tób n'aa w'oo hä, kahadë doo gó, wahoo gó. Ti m' Jesus bahabëë bong tii bä hes'ëëm doo, hets'ëë do na-ãäj mäh. Ti m' tabaũj bëeh dajëër rabaheb'aanh do tyng n'aa. Gurii-i hes'ëëm do tyng n'aa na-ãäj mä taũj bëeh.

¹⁶ Dooch m' tan'oo bä ramatabëj bä wak'ãäb ta tii me, P'op Hagä Do tób n'aa wahoo gó. ¹⁷ Sa hä tama metëëk bä m' taky hadoo:

—Nepäh bë hä kerih do P'op Hagä Do kyyh? —näng mäh. —Hahÿÿ da takerih P'op Hagä Do kyyh: “Tóp ÿÿ ji maneëënh da sahõnh hë badäk hahÿÿ bä habong do P'op Hagä Do hä raky n'aa etsëë do tób n'aa”** —näng mä Jesus. —Hÿÿ kä, baretsëg tób n'aa hado däk bë an'oo bä! —näng mä Jesus kyyh sa hä.

¹⁸ Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do na-ãäj mä raky n'aa napëë kån mä ta tii. Ti m' ratyw n'aa esoos mä radaj'ëëp hyb n'aa m'

§ **11:13** Ta ag noo gó nado né paawä, joom baad hadoo do hä ji aw'yyt né hë pawóp its ta ag tabeaak do pooj jé ganyyh doo. Kas'uut do sa waa tii. Ti ti Jesus esoos do tabepóh hyb n'aa paawä.

** **11:17** Isajas 56.7

Jesus, Jesus rajeỹm do hyb n'aa m'. Rawén jeỹm mäh, hajök mä gen'aak Jesus metëek do hä.

¹⁹ Ti m' tug bä kä m' Jerusarënh Jesus raberéd däg kån, ah'ũm kån mäh.

Baad ji h'yy ka'eeh do panyyg n'aa hahỹh

²⁰ Jati pé báp paa m', Jerusarënh hënh rabahöm bä m', joom wiigo häd näng doo me m' ratabës. Tsawyy häng mä sahõnh hë m' rabahapäh. ²¹ Ti m' Peed hyb n'aa newë däk mä Jesus ky hadoo do paa joom hä. Ti m' taky hadoo:

—Ma matëg! Mahegãã! —näng mäh. —Tsawyy häng joom mawas'ee häng doo —näng mäh.

²² Ti m' Jesus ky hadoo:

—Taw'ãäts hë P'op Hagä Do hä bë h'yy ka'eeh —näng mäh. ²³ —Né hup ý né hë hahỹ ý her'oot doo: Hahỹ waëë hä ky hadoo péh: “Ahõm, ahob tame”, hanäng péh, P'op Hagä anoo ti ta hä, ta hä baad tah'yy kae bä, P'op Hagä Do ky däng do taky nasëew bä ta h'yyb gó. ²⁴ Ti hyb n'aa bë ý maher'oot hahỹ da: Bë gadoo né da sahõnh hë P'op Hagä Do hä bë ky n'aa etsëë doo, baad bë ky dahé bä, bë ky nasëew bä bë hä tanoo do hä —näng mäh. ²⁵ —Bë ky n'aa ets'ëë bä, tanyy bä bë h'yyb gó baad nadoo do bë da hadoo do wë, taw'ãäts hë pooj jé bë hyb n'aa mabaan hõm tii, bë Yb hỹ pong jé hawät do hyb n'aa mabaan hyb n'aa nesaa do bë hä na-ããj hë. [²⁶ Bë hyb n'aa manabaan hõm bä, dooh na-ããj hë bë Yb hỹ pong jé hawät do hyb n'aa mabaan bä nesaa do bë moo bok do paah —näng mä Jesus kyyh.]

Jesus hä reanh doo, jaa ky gabuuj rahanäng do panyyg n'aa hahỹh

²⁷ Ti m' rakajaa Jerusarēnh hēnh. Jesus bawät bä m' P'op Hagä Do tób n'aa wahoo gó, kahadē doo gó, kajaa mä ta wē P'op Hagä Do tób n'aa yt hā moo heb'ooh do sa wahē n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetēk doo, Judah buuj sa wahē n'aa hedoo do sii hē. ²⁸ Ti m' raky hadoo ta hā:

—Jaa kyy gó mabad'oo hahỹ mabad'oo doo? Jaa ky gabuuj gó hahỹ mamoo wät doo?†† —näk mä sa kyyh.

²⁹ Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

—Ỹ eanh bē hā ēnh. Bē her'ood bä, tii bä ỹ baher'oot bē hā jaa ky gabuuj hahỹ ỹ moo wät doo, hahỹ ỹ bad'oo doo —näng mäh. ³⁰ —Jaa ky gabuuj Jowāw nu gahem'uun do nu gemuun paah? Hỹ pong jé hawät do kyy gó, sa ky gabuuj hē paah? Bē her'ood hā ỹỹ —näng mäh.

³¹ Tii bä m' sa m'aa hēnh mä raky n'aa hajēew bong. Hahỹ d' mä sa kyyh:

—Hỹ pong jé hawät do kyy gó er noo bä, teanh da er hā tii bä: “Hēd n'aa paa ti bē ky nadaheeh ēnh?”, näng da. ³² Ajyy kyy gó er noo bä, hajök do kawaj'ään da er wē —näk mä sa kyyh sa m'aa hēnh raky n'aa hajēm bä.

(Rawén jeỹm mäh, hajök do hā m' P'op Hagä Do ky n'aa rod né hē paa m' sa h'yyb Jowāw.) ³³ Ti hyb n'aa m' raky hadoo Jesus hā:

—Dooch ää hapēē bä —ken'ooh mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo sa hā:

†† **11:28** Hes'ëem do Jesus hebēē bong do hyb n'aa, hajök do tama metēek do hyb n'aa na-ääj hē rawén eanh. Jesus hā he'aaanh do sa kyy gó ta tii bä hes'ëem do rabehes'ëem. Ti hyb n'aa dooh ragenaag bä Jesus bad'oo doo.

—ÿ na-ããj né hẽ, dooh ÿ her'ood bã ky gabuuj nãng do hã ÿÿ, tii da ÿ bad'oo doo —nãng mã ta kyyh sa hã.

12

Joom nãng do kaser n'aa panyyg gó Jesus beh'ũũm do panyyg n'aa hahÿÿh

¹ Ti m' Jesus baher'oot panyyg ky n'aa me sa hã.* Hahÿÿ da m' tabaher'oot:

—Hÿ hadoo aj'yy bejoom hõm uwa hãd nãng do ta joom. Tahedëë hõm. Ti tagagoos uwa bëeh hood tagatsi hyb n'aa. Ti tamoo wãd sooh p'op nu dãk do joom hagã n'aa tyng. Ti tabahaëej dãk ta joom banãng do ta kaser n'aa sa hã. Ti ta danãh bahõm dawëë. ² Joom ag wah'ëë dãg bã kã, ta danãh mejũũ ta sii moo heb'ooh do see ta kaser n'aa sa wë, tagadoo hyb n'aa paawã joom ag wób. ³ Ti takajaa bã kã, ramaso dãk, rahewyyh, ramejõ hõm p'aa hënh bag hënh. ⁴ Tii bã ta danãh mejũũ ênh ta seeh. Tii kã ranu ganabooh, rarahejãã tii. ⁵ Ti tamejũũ ênh ta seeh. Radajëëb kãn tii. Ti ta danãh mejũũ nã hajõk. Tii b' sa wób rahewyh bong, sa wób raneboh bëeh. ⁶ Sét hẽ mad'aak ta pa. Ta t'aah takamahãn do tii. Ti tamejũũ. Ta h'yyb gó m' taky hadoo: “Tah ÿ raweh'ëeh da”, nãng mã ta h'yyb gó. ⁷ Ti ta kaser n'aa rabahapãh bã raky hadoo: “Ta danãh t'aah hahÿÿh. Ti d' ta danã dãg ta yb jawén buuj dãg”, nãk mãh. “Ti bã, ër dajëëb! Ër ma dãg da tii bã kã hahÿ joom banãng doo”, nãk mã sa kyyh. ⁸ Tii d' né kã, ranaboh jad kãn. Dawëë radawãts

* **12:1** Ta hã kamajĩ doo, ta hã he'aanh do sa hã ti tabaher'oot.

hõm joom bahãnh —nãng mä Jesus. Panyyg gó m' tabeh'ũũm sa hã.

⁹ Ti m' teanh sa hã:

—Nyy da joom danãh bad'oo hỹỹ kã? —nãng mäh. —Ana da, tadej'ëep da ta kaser n'aa, ta wób hã da tabahaëenh tii bã —nãng mäh.

¹⁰ Ti m' Jesus ky hadoo ênh sa hã:

—Dooh bê ner'ood bã g'eeh hahỹ P'op Hagä Do kyy kerih doo? “Pä tób n'aa them'aa do raty n'aa ges'yyk doo, hỹỹ kã pä ta ba n'aa, mesoo n'aa däg. ¹¹ Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do mo haj'aa né tii. Taw'ãäts hẽ er hã tii”, † nãng kerih doo —nãng mäh. ‡

¹² Tii bã kã m', P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do na-ããj hẽ, Judah buuj sa wahë n'aa hedoo do na-ããj mäh, ratyw n'aa esoos mä ramaso däk hyb n'aa m' Jesus. H'yy genãh mä Jesus pes'ããp mä panyyg ky n'aa me sa hã. Ti hadoo né hẽ, e'ỹỹm mä hajök do Jesus maa new'ëë do sa hã, ti hyb n'aa m' Jesus mahãnh rabahõm.

Jesus rano n'aa maso paawä ta kyyh hyb n'aa panyyg n'aa hahỹỹh

¹³ Ta jawén kã m' ramejũũ Pariséw wób, Judah buuj sa wahë n'aa Eróts häd nãng do karapee wób na-ããj mä Jesus wë. Rakarën paawä rano n'aa masoo taher'oot do hyb n'aa. ¹⁴ Ti hyb n'aa m' ky ken'yym doo gó rake'aanh:

—Ma matëg! —näk mäh. —Ãã hapäh õm. Baad ub mabawät. Dooh daap mamenä bã. Dooh

† 12:11 Saaw-Mo 118.22-23 ‡ 12:11 Ti pä tahanãng péh, ta daaj hẽ né m' ti takaher'oot.

mahyb n'aa p'eed bä ky n'aa etsëeh do hä, hyb n'aa jawyk do hä mama metëek bä. Dooh maky n'aa ehÿÿd bä sa hyb n'aa ma metëek doo. Ehub né hë P'op Hagä Do karën do hä mama metëek doo —näk mäh. —Ti hyb n'aa —näk mäh —ãã mamaher'ood. Taw'ããts hë a hä, ji epaag bä Roma buuj sa wahë hä rahepak doo, Sesa hä?§ —näk mäh. ¹⁵ —Ji ep'aak g'eeh, dooh apäh ji epaag bä? Nyy da a hä? —näk mä sa kyyh.

Jesus hapäh mä ti sa h'yyb, j'ooj madäk doo me ti raky hadoo. Ti m' taky hadoo sa hä:

—Hëd n'aa tii da bë ke'aanh, këh ÿ hyb n'aa ÿ bë no n'aa maso paawä? —näng mäh.

Ti m' taky hadoo sa hä:

—Na moweed denaari ramaneëenh doo. ÿ megãã —näng mäh.

¹⁶ Ti m' raban'oo däk ta hä. Ti m' tametëeh, ti m' tabeaanh sa hä:

—Jaa heen n'aa hahÿÿh? Jaa häd hahÿ kerih do ta hä? —näng mäh.

Ti m' raky hadoo:

—Sesa heen n'aa, Sesa häd —näk mäh.

¹⁷ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bë an'oo Sesa hä ta no n'aa, ta heen n'aa hadäk doo. Bë an'oo P'op Hagä Do hä ta no n'aa hë^{**} —näng mäh.

§ **12:14** Tii da rawén eanh, rakarën paawä Jesus her'oot do hä rabaw'yyt raky n'aa tapaa do ta hä. “Dooh ji epaag bä Sesa hä” taky hado bä paawä, Eróts karapee raky n'aa tapa paawä Jesus Roma buuj sa hä. “Ji ep'aak né hë” Jesus ky hado bä paawä, hajök do maa new'ëe doo, dooh ragenaag bä ta tii. Tii b' rakawaj'ään paawä ta wë. Hejoonh né hë ta hä reaanh doo. ^{**} **12:17** Ji né hë ti P'op Hagä Do karën doo.

Ti m' sa h'yyb gó rameuuj b'ëeh ta kyyh hyb n'aa.

Saduséw Jesus hã rake'aanh do panyyg n'aa hahÿÿh

¹⁸ Ti m' rakajaa Jesus wë Saduséw häd enäh doo, rake'aanh hyb n'aa m'. Sa hã m' dooh m' ji ganä wäd bä ji dajëb bä. ¹⁹ Ti m' raky hadoo Jesus hã:

—Ma matëg! —näk mäh. —P'ooj ub Mosees erii däk do paa ër hã, aj'yy dajëb bä, ta ÿÿm teréd wäd bä tanetaa nä bä, tii bä m' ta hÿÿj mä gat'ëë däk tii, ta hÿÿj makū panaa näng hyb n'aa m' —näk mäh.

²⁰ —Panyyg gó òm ãã maher'oot —näk mäh. —Hÿ hadoo aj'yy, 6 ta hÿÿj. Tagat'ëë däk mäh. Dooh m' teta nä bä, aj'yy dajëp. ²¹ Tii bä ta hÿÿj seeh, ta jawén näh, gat'ëë däk mä ta hÿÿj makū ÿÿm paah. Ti na-ããj mä dajëp né tii d' ënh. Dooh m' reta nä bä tadajëp. Ti hadoo né m' ta wób ënh. ²² Sahõnh hë m' raget'ëë bok ta ti ÿÿnh. Sahõnh hë m' radejëp ranetaa nä bä. Tagadëëg ub kä ÿÿnh dajëb kån.

²³ Ti m' rabeaaj kån Jesus hã:

—Ji genyyh bä kä ënh, dejëp do paa ji? —näk mäh. —Ny hadoo do ÿÿm kä ta ti ÿÿnh ti noo gó kä? Sahõnh hë paa m' ta ti ta pat'uuk —näk mä sa kyyh.

²⁴ Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Dooh bë h'yy genä bä baad hadoo do hã, P'op Hagä Do kyy kerih do bë nahapäh do hyb n'aa, P'op Hagä Do hejój bë nahapäh do hyb n'aa na-ããj hë —näng mäh. ²⁵ —Dejëp do ragenyyh bä kä, dooh ji kat'ëë wäd bä. ããs hÿ pong jé habong do kanetëë do hadoo da ji tii bä kä —näng mä Jesus.

²⁶ Ti m' taky hadoo ënh:

—Dejëp do genyyh doo kä, dooh bë ner'ood bä Mosees mo haj'aa kerih do hã, b'aa kadoo do

panyyg n'aa gó, ji ganä wäd do ky n'aa? —näng mäh. —Tii gó naa P'op Hagä Do ber'oot Mosees hä. Hahÿÿ d' mä ta kyyh: “Abaraãm hagã ÿÿh, Isak hagã ÿÿh, Jakóh hagã ÿÿh”,†† näng mäh. ²⁷ —Doo, “Abaraãm makũ hagã, Isak makũ hagã, Jakóh makũ hagã”, tanoo bã. Dejëp do hagã n'aa nado P'op Hagä Doo. Hedëp do sa hagã n'aa tii —näng mäh. —Tak'ëp bë h'yy gatamah —näng mä Jesus kyyh Saduséw sa hä.

Tak'ëp ji hyb n'aa jaw'yyk do panyyg n'aa hahÿÿh

²⁸ Ti m' Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do see bana. Tamaa napäh mä raky kedag bong do Jesus daheeh. Ta hä m', baad mä Jesus ky gadoo sa hä rake'aanh doo. Ti hyb n'aa m' teaanh mäh:

—Ny hadoo do P'op Hagä Do mejüü do see tak'ëp ji hyb n'aa jaw'yyk tamejüü do wób bahãnh? —näng mäh.

²⁹ Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Hahÿ tak'ëp ji hyb n'aa jaw'yyk: “Bë maa newë da hahÿÿh, Isaraéw buuj. Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk doo, P'op Hagä Doo, ër hagã n'aa, sét né hë.

³⁰ Taw'ãäts hë tak'ëp bë kamahãn Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, P'op Hagä Doo, bë h'yy kaha'eeh doo. Taw'ãäts hë tak'ëp bë h'yyb padäg ta hä. Taw'ãäts hë bë h'yyb tym gó naa né hë bë kamahãn ta hä, sahõnh hë bë hajaa doo me”,†† näng mäh. ³¹ —Hahÿ ta seeh: “Makamahãn a da hadoo doo, a hä makamahãn doo da”§§ —näng mäh.

Ti m' Jesus ky hadoo ënh:

†† 12:26 Esodo 3.6 †† 12:30 Dew-Teronom 6.4-5 §§ 12:31 Rewitikos 19.18

—Dooch tak'ëp ky n'aa jawyk pé ta ti pawóp hadoo do bahãnh —näng mä Jesus ta hä.

³² Ti m' Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do ky hadoo:

—Baad ti a kyyh, ma matëg —näng mäh. —Sét né hë ti P'op Hagä Doo. Dooch ta see péh —näng mäh. ³³ —P'op Hagä Doo tak'ëp ji kamahãn, tak'ëp ji h'yyb däk ta hä. Ji h'yyb tym gó naa né hë, sahõnh hë ji hajaa doo me né hë ji kamahãn ta hä. Ji kamahãn né hë ji da hadoo, ji hä ji kamahãn doo da —näng mäh. —Ji ajuu doo, ji anoo do P'op Hagä Do hä bahãnh ti ta tii.

³⁴ Ti m' Jesus h'yyb hapäh bä baad ta kyyh, ta h'yy ganäng doo me tabedoo, ti m' taky hadoo:

—P'eets hë paawä P'op Hagä Do hä mah'yy ka'eeh takarën doo da. P'eets hë paawä P'op Hagä Do bag'ääs do karapee n'aa mabahadoo —näng mäh.

Ti bahãnh kä m' dooch m' reeaj boo bä kä. H'yyb e'ÿÿm mä reeaj bä kä.

Jesus eanh do Kristo ky n'aa panyyg n'aa hahÿÿh

³⁵ Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa wahoo gó Jesus ma metëek bä m' taky hadoo:

—Dawi panaa m' ti Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do sa nooh. Nyy da tii? ³⁶ Hahÿÿ d' mä P'op Hagä Do Sahee hejój gó Dawi baher'oot paa m' Kristo ky n'aa: “Wahë ÿ n'aa hä Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo ky hadoo, ‘Aso hup ÿÿ hënh, si ÿ mabag'ääs hyb n'aa a majiï ÿ nes'ëem bä kä’ ”, *** näng paa Dawi.

*** 12:36 Saaw-Mo 110.1

³⁷ Hÿÿkä, “Wahë ÿ n'aa” Dawi maneëej bä ti Kristo, nyy d' ti ta t'aah tabahadoo?††† —näng mä Jesus.

Baad mä hajök do sa hä Jesus kyyh.

³⁸ Jesus ma metëek bä m' taky hadoo:

—Baad da bë kanä ta ti Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do sa mahänh —näng mäh. Baad ub raken'yym, baad rakametëeh saroor henyyim doo me, ky n'aa gebah doo me —näng mäh. —Rakarën ji bedëng hajök do sa mahang —näng mäh. ³⁹ —Tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo bä ragen'aak ratooj bä hyb n'aa jewyk do rabahetonh bä. Ratsebë do tä n'aa noo gó, ragen'aak ky n'aa etsëeh doo bä rabahetonh bä ratooj bä —näng mäh. ⁴⁰ —Patug tema bong do radajëer esok, rama esok. Tii bä h'yy kamep'ëeh, bap péj hadoo doo me raky n'aa ets'ëë bä —näng mäh. —Ta ti hedoo do tak'ëp P'op Hagä Do rejãã da —näng mä Jesus kyyh Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do sa ky n'aa.

Patug tamaa wäd is do tanoo do dajëer panyyg n'aa hahÿÿh

⁴¹ Ti m' Jesus bahyy sooh dajëer radahet'oonh do dawëë bä. Ti m' tabahëg'ããs hajök do radatoonh do dajëer tób P'op Hagä Do rahyb n'aa esee do dajëer n'aa. Hajök mä dajëer enäh doo, hajöng mä radatoonh. ⁴² Ti m' tabana patug tamaa wäd is doo, tadatooj is mä pawóp its moweed. Kanahën its mä tii. ⁴³ Ti m' Jesus naëënh ta ma matëg ta wë, ti m' taky hadoo sa hä:

††† **12:37** Dawi panaa né hë ti Jesus aj'yy gó tabahyng do hyb n'aa. Dawi wahë ÿ n'aa tamaneënh do paah, P'op Hagä Do T'aah tabahadoo do hyb n'aa na-ããj hë ti Jesus.

—Hahỹ ȳnh patug tamaa wäd is doo, sa bahānh tabanoo. Né hup ȳ né hē ta ti ȳ her'oot doo —nāng mäh. ⁴⁴—Sahōnh hē ta wób ranoo sa wē mad'aak do uuh —nāng mäh. —Hahỹ ȳnh, kasuud its né paawä, sahōnh hē taban'oo däg is ta wē hanāng do paats —nāng mä Jesus.

13

Jesus her'oot ta jawén hawät do panyyg n'aa hahỹh

¹ Ti m' Jesus ratsyym kasok bä m' P'op Hagä Do tób n'aa bä naa, ta ma matëg see ky hadoo ta hã:

—Mahegãã, ma matëg! Ewëeh hỹ pä tób pan'aa. Anäm hahỹ tatama n'aa! —nāng mäh.

² Ti m' Jesus ky hadoo:

—Mahapäh hahỹ tób yb —nāng mäh. —Dooch da hahỹ pä ta see jó haso wät pé da. Sahōnh hē da rabakud bëeh tũũ —nāng mäh.

³ Ti m' waëë joom oriib banāng doo hēnh Jesus rabahōm kän. P'op Hagä Do tób n'aa nu masee me tii. Ta tii bä Jesus bahāng bä, sa m'aa hēnh Peed, Tsijaag, Jowāw, Ān-Deréh rabana ta wē, ti m' raky n'aa eanh:

⁴—Ny noo gó da ti tii d' maher'oot do tadu dāk? H'ëed hado da tabedaa dāk do heen n'aa? —nāk mäh.

⁵ Ti m' Jesus ky hadoo sa hã:

—Baad bë matakä da bë rawanadii hyb n'aa.

⁶ Hajök da han'aa ji hã wad'ii doo. Hät ȳ gó rabana, sa nooh. “Ȳ Kristo”, nāk da sa kyyh. Hajök da rawedii —nāng mäh. ⁷—Bë eỹm manä da kaneb'ooh do bë ky n'aa napäh bä. Ti awät né da ta ti hedoo doo. Ti hadoo né hē, dooh takaja nä

bä badäk hahÿ bahëej jëng doo —näng mäh. ⁸ — Häj n'aa see babuuj rakaneb'oooh da häj n'aa see babuuj sa daheeh. Häj n'aa sa wahë n'aa, rah'yy kawereem da häj n'aa see sa wahë n'aa wë. Hajõng häj n'aa bä k'ãäts katajuus da, sah na-ããj da anäng. Badäk hahÿ bahëej jëng do du däk do metëe n'aa d' tii. Ajän pooj jé ta mahÿÿj ganyyh do hadoo da tii —näng mä Jesus.

⁹ Ti m' taky hadoo ënh:

—Baad bë kanä sa mahãnh —näng mäh. —Bë da rahaëenh panang enäh do sa wahë n'aa sa moo gó, bë raky n'aa etyy hyb n'aa. Bë da rahewyyh tób P'op Hagä Do panyyg rayd naherot doo gó. Hëp ÿ n'aa bë da ramahũum sa wahë n'aa wë, hëej bagä n'aa sa wë na-ããj hë, sa matym gó bë raky n'aa tapaa hyb n'aa. Këh ÿ n'aa bë her'ood kãn da tii bä sa hä —näng mäh. ¹⁰ —Badäk hahÿ gawatsig pooj jé, P'op Hagä Do T'aah panyyg hanãm do jé pad'yyt hë da rabaher'ood hõm sahõnh hë häj n'aa babuuj sa hä —näng mäh. ¹¹ —Bë ramoo maso hõm bä, bë raheaaj bä bë raky n'aa etyy hyb n'aa, bë hyb n'aa tón manä bë her'oot péh. Bë her'oot bä, bë her'ood bë hä P'op Hagä Do anoo do ti noo gó. Bë h'yyb gó naa nado da ti bë her'oot doo. P'op Hagä Do Sahee da ti her'oot doo —näng mä Jesus sa hä.

¹² Ti m' taky hadoo ënh:

—Hÿÿj näng do ta hÿÿj tan'oo däk da ta wób sa moo gó, radaj'ëep hyb n'aa. Ti hadoo né da t'aah näng do bad'oo ta t'aah hä. Sa taah da h'yy kawereem da sa yb wë, sa ÿÿn wë. Rahaëenh da ta wób sa moo gó radej'ëep hyb n'aa. ¹³ Tak'ëp da sahõnh hë rakawajãän da bë wë hëp ÿ n'aa. Ti

hadoo né da, jé h'yy kanerét do hã ÿÿ, tadajëb bã kä, edëb had'yyt hë da hÿ pong jé P'op Hagä Do pa —näng mä Jesus kyyh.

¹⁴ Ti m' taky hadoo ënh:

—Tak'ëp nasaa doo, P'op Hagä Do tób n'aa re-jãã doo, P'op Hagä Do tób n'aa rahyb n'aa eréd hõm hanoo doo, P'op Hagä Do tób n'aa bã tahëë däg bã bë hapëë bã, taw'ãäts hë Judah buuj häj n'aa bã haj'eenh do rakejën hõm da waëë banäng hënh. (Sahõnh hë hahÿ ner'oot doo, taw'ãäts hë ramatakëë tagahoot hyb n'aa sa hã nyy d' Jesus hanäng pé ti tak'ëp nesaa doo.)* ¹⁵ Ta ti bë bahapäh bã, taw'ãäts hë jajé p'op tób gadäk do jó hasooh péh, nayyw hë da takejën hõm, dooh da pooj jé tób gó tehëen péh. ¹⁶ Ti hadoo né da ta joom hood hënh hawät doo. Taw'ãäts hë dooh da tajëë bã ta hatsë tabehëen hyb n'aa paawä —näng mäh. ¹⁷ —Tak'ëp tanesaa het'aah doo, sa taah nebii do sa hã kä ti noo gó kä!† —näng mäh.

¹⁸⁻¹⁹ Ti m' taky hadoo ënh:

—Tak'ëp né da ji bahoop ti noo gó. Badäk hahÿ P'op Hagä Do pahuuj wät noo gó naa, dooh nã paa ti hadoo pé tak'ëp rabahoop. Ti jawén kä dooh ti tahado wäd bã kä. Ti hyb n'aa da, bë ky n'aa ets'ëë P'op Hagä Do hã, bë kejën hõm do tabahahëem noo gó, tak'ëp naëng badoos noo gó, tanahadoo hyb n'aa —näng mäh. ²⁰ —P'op Hagä Do bód gakog hõm da nanäng ji ahoop doo. Tii d' tanado bã paawä, dooh paawä hedëp péh. Ta wë tasëew hõm do sa

* **13:14** Maah-Ko erii wät ta tii, Daniéw erii wät do hã Jesus beh'ũm do hyb n'aa. † **13:17** Tak'ëp tanesaa sa hã, du daa d' rawaj'aah pé do hyb n'aa.

hyb n'aa tawén bód gagog hõm ti noo gó rahoop doo —näng mäh. ²¹—Ti noo gó, “Wät hahÿ Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo”, “Jajé tahawät”, ranoo bä, bë ky dahé manä da raher'oot doo. ²²Ta ti ÿ wén her'oot, ti abok da hajõk “ÿ Kristo” ken'ooh do hyb n'aa. Ti abok né da “P'op Hagä Do ky n'aa rod ÿÿh” ken'ooh doo, noo kanesa doo. Tak'ëp hadoo do ta heen n'aa rametëeh da, rapehuunh da, ta wë P'op Hagä Do asëew hõm do rawedii hyb n'aa paawä. ²³Ti hyb n'aa, bë hyb n'aa matakä! Ta pooj jé ÿ baher'ood däk bë hã —näng mä Jesus kyyh.

²⁴ Ti m' Jesus ky hadoo ënh:

—Ta ti rahoop do jawén paa bä, papÿÿj da badagyb däk, kamarab da dooh ta bag nyy wäd bä. ²⁵Sagõõh wë hã naa kejäk da. Wë hã habong do ta bag keh'ÿÿt da jé pad'ÿÿt hë, ta see hedo hõm da P'op Hagä Do an'oo bä.† ²⁶Ti noo gó kä da sahõnh hë da rabahapäh ÿÿh, Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ÿ bahyng bä kä wë puh mahang. ÿ ahyng da tak'ëp P'op Hagä Do hejój me, ta bag tak'ëp gabarëeh do hadoo doo me. ²⁷Ti noo gó ÿ mejüü da äs ÿÿ rabata hõm hyb n'aa jé pad'ÿÿt hë badäk hahÿÿ hã habong do ÿ asëew hõm doo —näng mä Jesus kyyh.

²⁸ Ti m' Jesus ky hadoo ënh:

—Bë hyb n'aa matakä joom wiigo häd näng do ky n'aa hã —näng mäh. —Wiigo tëeg tadu doo bä

† **13:25** Isajas kyy gó Jesus beh'üüm ta ti ta her'oot doo. Isajas 13.10, 34.4 hã kerii däk ta ti ky n'aa.

tagajewäng doo, bë hapäh tabanyyw edaa däk. §
 29 Ti hadoo né da, sahõnh hẽ ta ti bë ỹ maher'ood
 wät do kaja däk bã bë bahapäh bã, edaa däk ỹ kajaa
 do bë bahapäh da —näng mäh.

30 Ti m' taky hadoo ãnh:

—Né hup ỹ né hẽ hahỹ ỹ her'oot doo: Da hẽ
 habong do rahapäh nä da sahõnh hẽ ỹ her'ood wät
 do bawäd kãn. ** 31 Badäk hahỹh, wẽ na-ãj da,
 ahëej jëë né paawä, këh ỹh da dooh tahëej bã —
 näng mäh.

32 Ti m' Jesus ky hado kãn:

—Dooch d' hapäh pé ny noo gó ta ti bawät. ãs, hỹ
 pong jé habong doo, dooh rahapëë bã. Ỹh, P'op
 Hagä Do T'aah, na-ãj hẽ dooh ỹ hapëë bã. Jããm
 né hẽ Ee hapäh. 33 Dooch da bë hapëë bã ny noo
 gó ta ti bawät. Ti hyb n'aa baad ub da bë gadaa
 ta pooj jé, baad ub da bë matakä. 34 Aj'yy karom
 näng do ta s'ee hẽnh hahõm do hadoo ti. Tabahõm
 pooj jé tamejũ ta karom sahõnh hẽ rabahag'ãs
 hyb n'aa. Tamaher'ood hõm sa hã ramoo bong do
 hã. Tamejũ na-ãj hẽ tób noo hag'ãs doo, baad
 tabahag'ãs hyb n'aa. Dooch raheen n'aa enä bã ny
 noo gó sa kariw n'aa matëeh. 35 Ti hadoo bë hã kã.
 Taw'ãats hẽ baad da bë gadaa, baad bë hyb n'aa

§ 13:28 Tabahahẽm noo gó, hajõng do häj n'aa bã ti anäng joom ti
 noo gó barak doo. P'aa hẽnh tagajewäng tabanyyw bedaa däk bã. Ti
 hyb n'aa ta ti ky n'aa gó Jesus beh'ũm ta panyyg. ** 13:30 Jesus
 hã reaja wät ny noo gó P'op Hagä Do tób n'aa rarejã. 37 ta baab
 jawén paa bã, hahỹ Jesus her'oot do jawén paa bã, Roma buuj sa
 warahén n'aa rarejã P'op Hagä Do tób n'aa Jerusarẽnh bã hasooh
 do paah. Sahõnh hẽ P'op Hagä Do tób n'aa pan'aa pä kepyyj hyng
 Roma buuj sa warahén ran'oo bã.

matakä da. Dooh da bë hapëë bä ÿ matëëh bä, tób danäh matëëh do ta karom nahapäh do hadoo da. Dooh ji hapëë bä tób danäh kajaa bä, tug bä, atsëm, atsëm ub, tapaj'ëë bä. ³⁶ Dooh taw'ääts hë tado bä bë h'yy gatamah bä tób danäh nayyw hë takaja bä —näng mäh. ³⁷ —Ti hyb n'aa ÿ bedoo bë hä, sahõnh hë sa hä: Baad bë gadaa, baad bë matakä! —näng mä Jesus.

14

Buu benyym do ÿñh ahoog wät do Jesus nuu gó panyyg n'aa hahÿh

¹ Ti m' pawóp nä m' ta äh Pas-kowa* häd näng do bawät, päw makuj tamah do rabawa noo gó. Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'oooh do sa wahë n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyc do ma mehetëk do na-ääj mä ratyw n'aa esoos mä Jesus ramoo maso hõm hyb n'aa ta wób raky n'aa nanapäh bä m', radaj'ëëp hyb n'aa kä m'. ² Rakaner'oot bä m' raky hadoo:

—Dooh da ër dajëëb bä Pas-kowa noo gó, hajök do ër wë rah'yy kawereem mahãnh —näk mäh.

³ Ti m' panang Betanija häd näng doo bä m', Simaw saraa hä däk do paa tób bä, sa waa tyng hä m' Jesus basoooh bä m', ana mä ta wë ÿñh. Buu benyym do hood mä ta moo gó m' tabadäk. Pä s'ëëb mä ta hood. Tak'ëp mä taky n'aa gebah, joom

* **14:1** Pas-kowa ramaneënh do noo gó Isaraéw buuj rahyb n'aa esee P'op Hagä Do t'yyd mehñn doo, Esit bä naa rabah'üüm noo gó. Pas-kowa ratav'ëës noo gó ranaheb'oooh b'éé t'aah aj'yy. Rahyb n'aa esee do heen n'aa tii. Ti noo gó m' ratav'ëës né hë päw makuj tamah doo. Séd hä rataheb'ëës.

nah-do häd näng do s'ëeb heh'äät ta ti gó hanäng do buu benyym doo. Ti m' tanoo gatêh hõm, ti m' tabahah'ook Jesus nuu gó m'. ⁴ Ti m' Jesus pa hat'oonh do wób rakawaj'ãân bong, ti m' raky hadoo sa da hadoo do sa hã:

—Hëd n'aa tarejãã tii? ⁵ Taw'ããts hë paawä takes'ëëm. Tak'ëp paawä ji ky n'aa geb'aah. Ta sãm ji anoo paawä kas'uut do sa hã —näk mäh.

Ti m' rabahajëew wät ti yÿnh.

⁶ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bë hajëew manäh! Na magëd ti yÿnh —näng mäh. —Tak'ëp baad hadoo do tamoo wäd wät hã yÿ. ⁷ Kas'uut do aboo had'yyt hë bë mahang. Bë h'yy kajäk bä bë banoo sa hã. Yÿ ti hÿÿh, dooh bë mahang had'yyt hë y awäd wäd bä —näng mäh. ⁸—Tahajaa do né hë ti tamoo wät hã yÿ. Yÿ radakä jëe pooj jé buu benäw n'aa tii d' nuh yÿ gó tah'ook doo —näng mäh.

⁹ Ti m' taky hadoo ënh:

—Né hup yÿ né hë hahÿ yÿ her'oot doo: Jé pad'yyt hë badäk hahÿÿ hã P'op Hagä Do T'aah panyyg hanäm do rabaher'ood hõm bä, raher'oot da na-ãäj hë hã yÿ hahÿ yÿnh moo wäd wät do ky n'aa, ji hyb n'aa esee hyb n'aa ta hã —näng mäh.

¹⁰ Ti m' Judas Ikarijot häd näng doo, ¹² hedoo do ta ma matëg sa seeh, bahõm P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooch do sa wahë n'aa wë, Jesus tahaëenh hyb n'aa sa hã. ¹¹ Ti m' rah'yy gadejah Judas Ikarijot kyy hã. Ti m' ta sãm raky kajäk mä ta hã. Ti m' Judas Ikarijot tyw n'aa esóts kãn tabahaëenh hyb n'aa kä sa hã.

Jesus ta ma matëg daheeh Pas-kowa tä n'aa rabawëh do panyyg n'aa hahÿÿh

¹² Ti m' pāw makuj n'aa tamah do rataheb'ëës do du dāk bā m', b'éé t'aah aj'yy P'op Hagā Do matym n'aa ranaheb'ooh noo gó m', Jesus ma matëg rabeaanh ta hã:

—Nyy bā makarën ãã benām Pas-kowa tä n'aa, matab'ëës hyb n'aa? —nāk mäh.

¹³ Ti m' tamejũũ pawóp hẽ ta ma matëg, ti m' taky hadoo sa hã:

—Bẽ ahõm nã panang hẽnh. Bẽ kajaa bā, bẽ kataa da aj'yy hã naëng hes'ooh do hã. Ta jawén bẽ ahõm da. ¹⁴ Ti bajëë suun bā tób gó, bẽ eaaj da tób danäh hã hahÿÿ da: “Ãã ma matëg mejũũ ãã beaanh nyy bā tagadāk ta gawakõ, tatab'ëës hyb n'aa Pas-kowa ta ma matëg sa daheeh”, denoo da.

¹⁵ Tii bā da ta gawakõ gaeh doo, p'op gadāk doo, tametëeh da bẽ hã. Ta tii bā tyng n'aa nãng da. Kabenyww dāk da —nãng mäh. —Ta tii bā bẽ moo boo ta tä n'aa, ta waa n'aa ër tab'ëës hyb n'aa —nãng mä Jesus sa hã.

¹⁶ Ti m' pawóp hẽ ta ma matëg rabahõm panang hẽnh. Rakajaa bā m' panang bā, Jesus her'oot do hadoo né kã m'. Ti m' ramoo boo kãn tii bā kã Pas-kowa tä n'aa kã.

¹⁷ Papÿÿj badëë hyng bā kã Jesus kajaa 12 hedoo do sa sii. ¹⁸ Sa waa tyng pa rabat'oonh bā kã m', rabawëh bā kã m', taky hadoo sa hã:

—Bẽ see ÿ tahaëenh da majĩ moo gó. Né hup ÿ né hẽ ta ti ÿ her'oot doo —nãng mäh.

¹⁹ Ti m' rah'yy ketón bong. Ti m' sét ken'yyh mä raky hadoo:

—Hã ÿÿ, dooh ÿ tado bā! —nāk mäh.

²⁰ Ti m' Jesus ky hadoo:

—Bëeh, 12 hedoo do see né da, nemon ÿ heh'oos do pāw né da —nāng mäh. ²¹ —ÿÿh, Aj'y Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Doo, ÿ da dajëp P'op Hagä Do kyy kerih do her'oot doo da né hē —nāng mäh. — Ti hadoo né hē, baad nado da aj'y hā, Aj'y Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do majī moo gó han'oo dāk do hā! Taw'āāts hē paawä ta ti aj'y hā tanenyys bā paawä! —nāng mā Jesus kyyh.

²² Ti m' rabawëh bā, Jesus bado dāk pāw, ti m' P'op Hagä Do hā taky hadoo:

—Taw'āāts hē òm, Ee. Man'oo dāk pāw āā hā —nāng mäh.

Ti m' taganabäh dāk, tan'oo dāk mā ta ma matëg sa hā. Ti m' taky hadoo:

—Bë gado dāk. Hup ÿ heen n'aa hahÿÿh —nāng mäh.

²³ Ti m' Jesus bado dāk uwa bëeh hood, ti m' P'op Hagä Do hā ta ky hadoo:

—Taw'āāts hē òm, Ee. Man'oo dāk uwa bëeh āā hā —nāng mäh.

Ti m' taban'oo dāk sa hā. Ti m' rabeëg pëe uwa bëeh.

²⁴ Ti m' taky hadoo sa hā:

—Majyw ÿÿ, ÿ anoo do ÿ dajëp noo gó hajök do sa hyb n'aa heen n'aa hahÿÿh. Papuuj sahõnh hā P'op Hagä Do ky n'aa enooh do tii kä. Hÿ jawén majyw ÿ hyb n'aa ji tagadoo P'op Hagä Do ky däng† —nāng

† **14:24** P'ooj ub Mosees sa sii P'op Hagä Do kaner'oot do nahado hahÿÿh. P'ooj ub b'éé t'aah majyyw rakaner'oot do heen n'aa. Papuuj dāk hÿÿ kä. Jesus majyyw hyb n'aa, sét nuu me sahõnh hē sa hyb n'aa dajëp doo, P'op Hagä Do gadoo hÿÿ kä ta wë sahõnh hē Jesus hā h'yy ka'eeh doo.

mä ta kyyh sa hä.

²⁵ Ti m' taky hadoo ênh sa hä:

—Dooh ÿ eëg wäd bä hahÿ uwa s'ëëb. Jããm hẽ p'aa hẽnh papuuj däg ÿ eëek da P'op Hagä Do bag'ããs doo bã. Né hup ÿ né hẽ ta ti ÿ her'oot doo —näng mäh.

²⁶ Ti m' Saaw-Mo wób me P'op Hagä Do rama ejäm do jawén paa bã m', rabahõm kãn waëë joom oriib häd näng do banäng hẽnh.

²⁷ Ti m' Jesus ky hadoo sa hä:

—Bẽ sahõnh hẽ ÿ bẽ beréd hõm da —näng mäh. —Hahÿÿ da takerii däk P'op Hagä Do kyy kerih do hä ti ky n'aa: “B'ée hagã ÿ daj'ëëp da. Tii bã da jé pad'yyt hẽ b'ée rabeüüm bong”† —näng mäh.

²⁸ Ti m' Jesus ky hadoo ênh:

—Ta tii d' né paawä da hä ÿÿ, ÿ ganä wät jawén paa bã da, bẽ pooj jé da ÿ bahõm Garirej hẽnh —näng mäh.

²⁹ Ti m' Peed ky hadoo ta hä:

—Sahõnh hẽ õm reréd hõm bã, ÿ dooh õm ÿ eréd bã —näng mäh.

³⁰ Ti m' Jesus ky hadoo ta hä:

—Badah né hẽ, atsëm, pawóp nuu me karaak bahÿÿh do pooj jé ÿ maky n'aa jejën da. Né hup ÿ né hẽ ta ti ÿ her'oot doo —näng mä Jesus Peed hä.

³¹ Ti m' Peed ky kah'üüm mä ta hä:

—Dooh! —näng mäh. —ÿ radajëëb bã na-ããj hẽ a sii, dooh noo gó da õm ÿ hyb n'aa eréd bã! —näng mäh.

Ti ky hedoo né hẽ m' ta ma matëg wób.

† 14:27 Sakarija 13.7

*Getsemani bä Jesus ky n'aa ketsëë do panyyg
n'aa hahÿÿh*

³² Ti m' Jesus rabahõm joom banäng hënh Getsemani häd näng doo hënh. Ti m' taky hadoo sa hä:

—Babä bë ayyw dó ÿ ky n'aa ets'ëë nuuj jé — näng mäh.

³³ Ti m' Peed, Tsijaag, Jowãw daheeh tamahũũm ta sii dawë hä. Ti m' Jesus h'yyb gó tak'ëp mä tah'yy katón wät. Dooch baad tado wäd bä ta h'yyb. Ti m' taky hadoo sa hä:

³⁴ —Tak'ëp ÿ h'yy katón. ÿ h'yyb dajëp do hadoo —näng mäh. —Babä bë ayyw, bë matakä. Bë aã manä da! —näng mäh.

³⁵ Ti m' tabahõm dawë hä. Ti m' ta taron nu paa me tabahyy häng, ti m' taky n'aa etsëë P'op Hagä Do hä tanahoop hyb n'aa tamo n'aa, tahaja bä. ³⁶ Hahÿÿ da m' ta kyyh:

—Ee —näng mäh. —Dooch hejooñh pé a hä. Ti hyb n'aa ÿ karën paawä mado hõm mahãnh ÿÿ wät hahÿ ÿ ahoop do pan'aa. Ta tii d' né ÿ bets'ëë paawä, makarën doo d' né hë mabad'oo, ÿ karën doo da nado —näng mäh.

³⁷ Tabana bä m' ta ma matëg tamawoob hë hadoo do rahab'ëeh hënh, taheg'ããs mäh, aã b'ëeh mäh. Ti m' tanaëej nyh Peed ta häd heh'äät doo me:

—Simaw! —näng mäh. —Õm aã jëng? —näng mäh. —Dooch mahaja bä kanahën d'os hë maty gadäg bä si ÿÿ? —näng mäh. ³⁸ —Bë matakä, P'op Hagä Do hä bë ky n'aa ets'ëë, nesaa do h'yyb tatug mahãnh bëeh, ÿ bë eréd hõm mahãnh —näng mäh. —Ji h'yyb karën né paawä baad hadoo do ji moo

wät, nahejooj ji, ti hyb n'aa bë ky n'aa ets'ëẽ ÿ wén näng —näng mäh.

³⁹ Ahöm ênh p'aa hënh, taky n'aa etsëẽ do paa taky n'aa etsëẽ ênh p'aa hënh. ⁴⁰ Ti m' p'aa hënh tabana bä ênh, aã b'ëeh ênh mäh, tak'ëp mä raty jewyk sa h'yyb. Dooh m' sa kyyh pé ta hä.

⁴¹ Tamawoob nuu me m' tabahado däk bä m' taky hadoo sa hä:

—Bë kameh'aãk nä? Bë aã magyys hê? Jããm hê dó! —näng mäh. —Kaja däk ÿ ran'oo däk doo. Bë hegãã. Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do nesaa do moo heb'oooh do sa moo gó rabahaëëj däk hÿÿkä —näng mäh. ⁴² —Bë as'ëëg bësh! Hamäh, ër ah'üüm. Wät ta ti ÿ han'oo däk do majë ÿÿ hä —näng mä Jesus kyyh sa hä.

Jesus ramaso däk do panyyg n'aa hahÿÿh

⁴³ Jesus ber'oot nä bä m', takajaa Judas, 12 hedoo do see paah. Hajök mä han'aa ta sii. Sën-jeer yt hä m', boh yt hä m' rabana. P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'oooh do sa wahë n'aa kyy gó m', Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do sa kyy gó m', Judah buuj sa wahë n'aa hedoo do sa kyy gó m' na-ãj hê ti rabana.

⁴⁴ Haëënh do baad ub mä taky n'aa her'ood däk. Hahÿÿ da m' ta kyyh sa hä:

—Ta ti ÿ tapa tsanetsup doo da, ti né hê tii. Tii d' bë maso däk, bë maso hõm baad ub —tii da m' ta kyy dó sa hä.

⁴⁵ Ti m' nayyw hê Judas bana Jesus wë, ti m' taky hadoo:

—Ma matëg! —näng mäh.

Ti m' ta tapa tsanetsup mäh. ⁴⁶ Ti m' ta hã rakajäk, ramaso däg kãn mä Jesus. ⁴⁷ Ti m' Jesus pa hageët do seeh, bado däk ta sën-jeer, tekyyt mä P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät do karom. Ta nabuuj gakyd hõm mäh.

⁴⁸ Ti m' han'aa do hã Jesus ky hadoo:

—Èr wahë n'aa wë h'yy kawereem do sa h'yyb mahũũm n'aa bë ed'oo g'eeh yÿh, bë wén n'aa wë yÿ sën-jeer yt hã, boh yt hã, y bë masoo hyb n'aa? —näng mäh. ⁴⁹ —P'op Hagä Do tób n'aa wahoo gó y awäd had'yyt hë bë sii y ma metëek bã. Dooh ênh y bë maso bã tii bã ênh? —näng mäh. —Hÿÿ kã, taw'ääts hë —näng mäh. —ÿ hapäh, tii da tawén hadoo, P'op Hagä Do kyy kerih do hã y kaja däk hyb n'aa —näng mä Jesus.

⁵⁰ Ti m' sahõnh hë kã ta hata rawaj'aa bong. Reréd hõm mä Jesus.

⁵¹ Jããm hë sét hë wanajaah, pahëew. Sét mä tadadäk ta hatsë pãän rino s'ëeb. Jesus jawén paawä tabahõm, ti m' ramaso däg bã paawä m', ⁵² teréd däk mä ta hatsë. Hahót mä tawaj'aa hõm.

Judah buuj sa wahë n'aa wë Jesus ramahũũm do ky n'aa hahÿÿh

⁵³ Ti m' Jesus ramahũũm kãn P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät do wë kã. Ti m' rakata padëek t'ïï hënh sahõnh hë P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk doo, Judah buuj sa wahë n'aa hedoo do sii hë m'. ⁵⁴ Ti m' Peed bahõm mä Jesus sa jawén. Dawëe m' tagadäk. Ajëe suun mä P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät do tób wahoo gó.

Ti m' warahén sa pa m' tabahyy häng. Katëng mä sa nemuun tëëg me.

⁵⁵ Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooch do sa wahë n'aa hedoo doo, sahõnh hë Sinedirijo§ häd näng do ajyy n'aa sii hë m' resoos mä Jesus hä rap'ää daj'ëëp péh. Resóts né paawä m' Jesus raky n'aa tapaa doo, dooh m' raw'yyt pé rap'ää daj'ëëp péh. ⁵⁶ Hajõõ né paawä m' daap ramenyyh Jesus ky n'aa hä, dooh m' séd gó rer'ood bä. Raky n'aa eh'ÿÿt mäh. Ta see ky n'aa hadoo mä ta see an'oo bä.

⁵⁷ Ti m' p'op mä ta wób rabes'ëëg b'ëëh, ti m' daap ramenyyh Jesus ky n'aa hä. Hahÿÿ d' mä sa kyyh:

⁵⁸ —Äã maa napäh taheer'oot doo. Hahÿÿ da ta kyyh: “ÿ gawatsiig hõm da hahÿ P'op Hagä Do tób n'aa, ajyy sa mo haj'aa. Tii bä, tamawoob hë ta äh, ÿ moo wäd sooh P'op Hagä Do tób n'aa seeh, ajyy mo haj'aa nadoo doo”, näng ta kyyh —näk mä sa hä.

⁵⁹ Tii d' né paawä m' sa kyyh, ti na-ääj mä dooh m' séd gó rer'ood bä.

⁶⁰ Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooch do sa wahë n'aa heh'äät do p'op mä tabas'ëëg gëët sa mahang. Teanh Jesus hä:

—Dooch maher'oot pé õm raky n'aa tapaa do hä?
—näng mäh.

§ 14:55 Sinedirijo ramaneënh doo, ta ti m' 71 ajyy rakaheta padëëk do raber'oot hyb n'aa nyy d' rabad'oo Judah buuj sa mahang ji da hadoo do moo nesaa doo, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ky nadaheeh do na-ääj mäh. Ta ti m' ta wób mä P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooch do sa wahë n'aa wób, ta wób mä Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do wób, ta wób sa wahë n'aa na-ääj mäh.

61 Dooh m' Jesus ky gado bä. Bag hēnh mä tabagēēt.**

Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät do beaaj kãn ta hã:

—Õm ti Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo? Õm P'op Hagä Do T'aah? —näng mä ta kyyh.

62 —ÿÿ. ÿ né hē —näng mä Jesus. —Bë hapäh né da Aj'yy Hadoo Do Hÿ Pong Jé Hana Do Sahõnh Sa Bahãnh Hadoo Do hub hēnh tabasooch bä, ta hã P'op Hagä Do weh'ëeh doo bä. Bë hapäh né da ënh tabahyng bä wë puh mahang —näng mä Jesus kyyh sa hã.

63 Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät do kawaj'ään gó tawén s'ëed hõm ta daaj hē ta saroor. Ti m' taky hadoo:

—Jããm hē. Dooh hyb n'aa wät pé ta ky n'aa her'oot péh —näng mäh. 64 —Bë maa napäh né hē ta kyyh, P'op Hagä Do taky n'aa rejãã doo —näng mäh. —Nyy da bë hã? —näng mä P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät do kyyh.

Ti m' sahõnh hē raky hadoo:

—Taw'ãäts hē tadajëp! —näk mäh.

65 Ti m' ta wób rabahetsoos, ti m' raty maw'yyd däk tanahapäh hyb n'aa, ti m' rabetuu sa moo me, ti m' rabeaanh ta hã:

—Maher'ood mahapëë bä! Jaa mo haj'aa? —näk mäh.

Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa warahén n'aa ramahũüm kãn, ti m' rahewyyh mä Jesus.

** 14:61 Dooh Jesus kawaj'ään bä. Daap hē P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät do ke'aanh Jesus wén ky ganadoo.

Jesus Peed ky n'aa jejën do panyyg n'aa hahÿÿh

⁶⁶ Ti m' Peed bahäng bä m' tób w'oo hä, tabës mä tii bä P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'ooh do sa wahë n'aa heh'äät do karom ÿÿnh. ⁶⁷ Tahapäh bä m' Peed katëng tëëg noo pa, tabahëg'ãäs ta hä. Ti m' taky hadoo ta hä:

—Öm na-ãäj hë Jesus Nasaréh buuj sii hawät do paa öm —näng mäh.

⁶⁸ Ti m' Peed ky n'aa jejën wät.

—Dooch ÿ hapëë bä ta ti maher'oot doo. Dooch ÿ heen n'aa nyy bä —näng mäh.

Ti m' Peed bahöm ta hadë noo bä. ⁶⁹ T'ïï hënh ÿÿnh bahapäh bä m', taky hadoo sa pa hab'ëeh do sa hä:

—Hahÿ sa hata see né hë —näng mäh.

⁷⁰ Ti m' Peed jejën ënh mäh.

Badah peej hadoo mä kä, ta pa hab'ëeh do p'op, raky hadoo ta hä:

—Sa hata see né hë öm —näk mäh. —Garirej hënh naa né hë öm —näk mä sa kyyh.

⁷¹ Ti m' Peed ta daaj hë taky n'aa kawas'ee kän. Ti m' P'op Hagä Do hä taky däng:

—Dooch ÿ hapëë bä ta ti aj'yy bë ky n'aa her'oot doo —näng mäh.

⁷² Ti m' nyyw hë m' karaak bahÿÿh kän pawóp nuu me däg kä. Tii bä m' Peed hyb n'aa newë däk Jesus her'oot do paa ta hä kä: “Pawóp nuu me karaak bahÿÿh do pooj jé, tamawoob nuu me ÿ maky n'aa jejën da.” Ti né paa kä m' Jesus her'oot do paa kä ta hä.

Ti m' tak'ëp Peed baód kän taky n'aa jejën do hyb n'aa Jesus.

15

Pirato häd näng do wë Jesus ramahũũm kån do panyyg n'aa hahỹỹh

¹ Bãp paa m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk doo, Judah buuj sa wahë n'aa, sahõnh hë Sinedirijo ajyy n'aa sii hë m' rahyb n'aa n'oo däk Jesus. Ramoo maw'yyd däk, ramahũũm Pirato häd näng do wë.*

² Ti m' Pirato beaanh Jesus hã:

—Õm né Judah buuj sa wahë n'aa? —näng mäh.

—Ỹỹ. Tii d' né hë, maher'oot doo d' né hë —näng mä Jesus.

³ Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahë n'aa hajõng mä Jesus raky n'aa tapaa Pirato hã. ⁴ Ti m' Pirato ky hadoo ta hã:

—Doo maky gado bä? Hajõng do hã õm raky n'aa tapaa —näng mä Pirato.

⁵ Doo m' Jesus ky gedag bä.† Ti hyb n'aa m' Pirato hyb n'aa meuuj wät.

⁶ Pas-kowa noo gó m' Pirato bahed'oo doo da taberéd hõm radewëes do seeh. Teréd hõm hajõk do retsëe doo. ⁷ Ti noo gó m' ragadahew'ëes doo gó m' tabagëet Barabas häd näng doo, ta hataa sa daheeh. Ta see tadaj'ëep paa ta wób sa sii m' Roma buuj wë rah'yy kawereem noo gó. ⁸ Ti m' hajõk do rabana Pirato wë, ti m' rabetsëe ragadahew'ëes doo gó hab'ëeh do see tamanyyh hyb n'aa, Pas-kowa noo gó tabahed'oo doo da.

* **15:1** Pirato häd näng doo, Roma buuj. Ta ti Judah häj n'aa bagã n'aa. † **15:5** Doo Jesus kawaj'ããn bä. Daap hë raky n'aa tapaa Jesus wén ky ganadoo.

⁹ Ti m' Pirato beaanh sa hã:

—Bë karën ÿ ado nyyh bë matym n'aa Judah buuj wahë n'aa ramaneëenh doo? —näng mäh.

¹⁰ Tii d' tawén eanh, tahapäh mäh, P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh do sa wahë n'aa ta hã rahaëej däk Jesus, Jesus hã rah'yy kajew'ëës do hyb n'aa. ¹¹ Ti m' P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'oooh do sa wahë n'aa ky mejũũ mä hajõk do rabetsëe hyb n'aa Pirato hã Barabas häd näng do Jesus jawén buuj.

¹² Ti m' Pirato ky hadoo:

—Tii d' tado bä, nyy da ÿ bad'oo hỹ Judah buuj sa wahë n'aa bë maneëenh do hã? —näng mäh.

¹³ Tii bä m' tak'ëp rageëej bong:

—Mepëem däg b'aa kajatsëk do hã! —näk mäh.

¹⁴ —Hëd n'aa? —näng mä Pirato. —Dooh mo haj'aa kad'oo do tado bä —näng mäh.

Taher'ood né paawä m' tak'ëp rageëej bong tii bä:

—Mepëem däg! Mepëem däg! —näk mäh.

¹⁵ Hajõk do Pirato h'yyb en'ymm hyb n'aa m' taberéd hõm mä Barabas häd näng doo. Ti m' tamejũũ rabaheyyh Jesus. Ti m' tahaëej däk warahén sa hã rabepëem däk hyb n'aa b'aa kajatsëk do hã.

Jesus warahén rarejãã do panyyg n'aa hahỹh

¹⁶ Ti m' warahén ramahũũm Jesus sa wahë n'aa tób wahoo hënh. Tii bä m' ranaëej nä sahõnh hë sa hataa, séd hã rakata padëek hyb n'aa. ¹⁷ Ti m' radasuun jëng ta hã ta hatsë hahiin doo. Ti m' hetëk do moo m' ramap'õöd däk, ta nuu gó m' radasooh. ¹⁸ Tii bä m' radu doo raky n'aa ej'ees do ta hã. Hahỹh da m' sa kyyh:

—Kaweh'ëeh Judah buuj sa wahë n'aa! —näk mäh.

¹⁹ Hajõõ nuu me m' ranu gewyyh tatu me, raba-hetsoos sa matsós me. Ti m' sa taron nuu me m' ramehyy b'ëeh ta wë, raweh'ëeh doo gó m' raky n'aa mes'uunh hyb n'aa. ²⁰ Ti m' raky n'aa ej'ees jawén paa bä m' rado nyh mä ta hatsë hahiin doo, radasuun jëng mä ta saroor hë. Ti m' ramanyyh rabepëëm däk hyb n'aa.

Jesus rabepëëm däk do panyyg n'aa hahÿh

²¹ Ti m' ramanyyh bä m', aj'yy Simaw häd näng doo, panang hënh hajëng doo, tabëej paawä m' sa hä. Panang Sirené häd näng doo bä naa m' tii. Aresän, Rupu häd enäh do sa yb tii. Jerusarënh panang hënh tabajëe paawä. Ti m' warahén rame-jũũ mä tabes'ooh hyb n'aa b'aa Jesus rahepëëm däk do b'aa n'aa. ²² Ti m' Jesus ramahũũm Gogota häd näng doo hënh. (Gogota häd näng doo m', ji nu gabóg k'yy rahanäng pé m' tii.) ²³ Ti m' ramenoo ta hä joom uwa häd näng do s'ëeb hejooonh doo. Kamekuunh mä ti datés do biin me, miir häd näng do s'ëeb. Dooh Jesus eëg bä. ²⁴ Tii bä kä m', repëëm däg kån mäh. Ti m' ramoo bong ramas'uunh doo, rabahapäh hyb n'aa ta saroor uuh wë ym doo.

²⁵ P'op däg mä papÿÿj, 9 oor däg mä ti rabepëëm däk. ²⁶ Hahÿh da m' takerii däk Jesus moo p'ãã tadajëp do heen n'aa hä: “Judah buuj sa wahë n'aa hahÿh”, näng mä kerih do hä.†

²⁷ B'aa kajatsëk do wób hä rabepëëm padëek na-ãj hë pawóp hë ajyy baretsëk doo. Hub hënh ta

† 15:26 P'op ta nu gad'oo pong jé m' rabepëëm däk kerih doo.

see hahäng, s'ÿÿ hēnh ta see hahäng. Hõõ gó Jesus kahepēem dāk do bahäng. [28 Ta tii hã kaja dāk P'op Hagä Do kyy kerih do paa hahÿÿ d' her'oot doo: “P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do ky nadah'eeh do h'yyb hata dāk ran'oo bã P'op Hagä Do H'yyb Däng Doo.”§] 29 Ta tii me teb'ëes do raky n'aa rejãã mä Jesus, sa nuu m' rewōnh Jesus wē. Hahÿÿ d' m' sa kyyh:

—Magawats'iik mäh, a nooh, P'op Hagä Do tób n'aa. Tamawoob mä ta äh mamoo wäd sooh p'aa hēnh, a nooh. 30 Ahyy b'aa hã hadäk do òm! A daaj kedēeb! —näk mäh.

31 P'op Hagä Do tób n'aa yt hã moo heb'ooh do sa wahē n'aa, Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetēk do na-ãäj hē raky n'aa ej'ees mäh. Sa daaj hē m' rakaner'oot:

—Ta wób ted'ëep —näk mäh. —DooH tahaja bã ta daaj hē takedēeb bã! 32 Hahÿ Kristo, P'op Hagä Do H'yyb Däng Do hanäng doo, Isaraéw buuj sa wahē n'aa hanäng doo, taw'ãäts hē tabahyng b'aa kajatsēk do hã tahadäk do hã naa, ãã baheg'ãäs hyb n'aa, ãã ky daheeh hyb n'aa! —näk mä sa kyyh.

Ta pa habēeh do b'aa hã pad'ëek doo, ti na-ãäj hē raky n'aa rejãã mäh.

Jesus dajēp do panyyg n'aa hahÿÿh

33 Wasyk mä ta bag badoo wät, badagyb dāk mä badäk hahÿÿ hã. Jããm hē tug bã tabawag dāk p'aa hēnh. 34 Tug bã m', tak'ēp mä Jesus geēej wät:

—Eroj, Eroj, rama sabakatani? —näng mäh.

“P'op Hagä Doo, ÿ h'yy kasahadä doo, häd n'aa ÿ mamakyys?”, ** tahanäng pé m' tii.

³⁵ Ta tii bä p'eets hē hab'ēēh do wób ramaa napäh bä m' ta kyyh, raky hadoo:

—Bē maa newē! —näk mäh. —Eriij ti tanaēēnh —näk mäh.

³⁶ Ti m' sa see waj'aa däk, sapum do tehoots däk uwa s'ēēb oow me, b'aa hā m' tagadahäng, tamenoo mä Jesus hā tabeēēk hyb n'aa. Ti m' ti ky hadoo:

—Na madēēg! —näng mäh. —Ti b' er heg'āās Eriij ana bä tamahyyh hyb n'aa —näng mäh.

³⁷ Ti m' tak'ep mä Jesus geēēj wät, ti m' tadajēb kän.

³⁸ Tii bä m', P'op Hagä Do tób n'aa t'öp ta gó noo gatsē hebaan do kas'ēēd hyng mäh. ³⁹ Ti m' warahén sa wahē n'aa Jesus ty gadäk hēnh hab'ēēh doo, tamaa napäh bä Jesus geēēj wät doo, tahapäh bä m' nyy da Jesus dajēp doo, taky hadoo:

—P'op Hagä Do T'aah né paa ti hÿ aj'yy! —näng mäh.

⁴⁰ Dawēē naa m' ÿÿj wób rabaheg'āās. Sa mahang mä ab'ēēh Marija Madarēn häd näng doo, Sarome häd näng doo, Marija seeh. Tsijaag, ta jawén nä ramaneēēnh doo, Josés ta hÿÿj daheeh sa ÿÿn ti Marija. ⁴¹ Jesus hep'ēēh né hē m' ti ta tii. Garirej häj n'aa bä Jesus hataa né paa m' tii. Sa tä moo bo n'aa né paa m' tii. Hajök mä ÿÿj ta sii han'aa do Jerusarēnh hēnh, ti na-āāj mä tii bä m' rabab'ēēh ēnh.

Jesus radakä jëng do pä gó panyyg n'aa hahÿÿh

** 15:34 Saaw-Mo 22.1 hā takerii däk do hā tabeh'ūūm.

⁴² Saab pooj jé m' ti tabahadoo. Saab pooj jé né hě m' ta ti Judah buuj rabahenyw hõm Saab hã rakamehehãk hyb n'aa. Tug bã kä m', ⁴³ Joséh, panang Arimatsija häd nãng do buuj, bahõm Pirato wë. Sinedirijo ajyy n'aa see ky n'aa etsëeh do m' ti Joséh. Tagada né hě m' P'op Hagä Do bag'ããs do du däk. Ti m' tabahõm Pirato wë. Dooh m' tah'yyb eỹm bã. Tetsëe mä Jesus kamag n'aa. ⁴⁴ Ti m' Pirato hyb n'aa meuuj wät mä Jesus nayyw hě dajëp tahanãng doo. Ti m' tamejũũ ranaëenh warahén sa wahë n'aa tabeaanh hyb n'aa ta hã te hub tado bã. ⁴⁵ Ti m' ta heen n'aa nyy däk bã warahén sa wahë n'aa her'oot doo, ti m' tabahaëej däg kãn Joséh hã. ⁴⁶ Ti m' Joséh etsëe mä pããn hawak doo, rino häd nãng do s'ëeb. Ti m' tabado hyy kãn Jesus kamag n'aa, ti m' tahabën däk mä hawak doo me. Ti m' tadasuun jëng pä gabaho doo gó, kamag hood n'aa ragagots däk doo gó. Ti m' pä gatsabak do tepëed nã, taty gatsëe däk mä ta me. ⁴⁷ Marija Madarën, Marija see Josés yñn raheg'ããs. Rahapäh mä ragadasuun jëng do Jesus kamag n'aa.

16

Jesus ganä wät do panyyg n'aa hahỹyh

¹ Ti m' papỹyj badëe hyng jawén paa bã, Saab bahëej jëng bã, Marija Madarën, Sarome, Marija Tsijaag yñn ah'ũũm mä buu benyym doo m' retsëe. Jesus kamag n'aa hahog pan'aa m' tii. ² Ti m' báp paah, met'uuh hã, papỹyj ty ganä këe bã, rabahõm kãn pä gabaho doo hënh, Jesus kamag

n'aa radasuun jëng hënh. ³ Ramahõm me, tyyw me, rakaner'oot:

—Jaa da pä jawyk do ty gas'eës? —näk mäh.

⁴ Ti m' raty kajäk, pä kepëed hõm taty gatsë. Aeh mä ti pä. ⁵ Ti m' rabajëe p'ëe gabaho doo gó. Ti m' rabahapäh, asooh mä pahëew hadoo. Hawak mä ta saroor tagasooh. Hub tabanäng hënh mä tabasooh. Ti m' rah'yyb e'yÿm bong.

⁶ Ti m' taky hadoo sa hä:

—Bë eÿÿm manäh! —näng mäh. —Bë esoos Jesus Nasaréh buuj, repëem däk do paah. Dooch wäd bä. Ganä wät! B'ëep, bë hegãã radasuun jëng do paa bä —näng mäh. ⁷ —Bë ahõm nä, bë maher'ood ta ma matëg sa hä, Peed hä sii hë. Hahÿÿ da da bë kyyh: “Ahõm da bë pooj jé Garirej hënh. Bë hapäh da t'ïï hënh, bë tamaher'oot do paa da” —näng mäh.

⁸ Ti m' rawaj'aa hõm, kaj'uun mäh, h'yyb manepëe boo m'. Dooch m' raheer'ood bä sa hä rabeÿÿm bong do hyb n'aa.

[⁹ Ti m' met'uuh hä bap paah, Jesus ganä wät. Pooj jé Marija Madarën hä m' takas'ee wät. Ta ti m' Marija setsi karap'aar h'yyb nesaa do hanäng do tahebëe bong do paa m'. ¹⁰ Ti m' tabahõm Jesus sii habok do paa wë. A'oot mä tii. H'yy ketón bong mä Jesus hyb n'aa. ¹¹ Ti m' Marija Madarën baher'oot bä m' sa hä Jesus ganä wät doo, Jesus tahapäh doo, dooch m' raky dahé bä.

¹² Ta jawén kä Jesus kas'ee wäd kån ta see hado däk mä pawóp hë ajyy panang s'ee hënh hah'üüm do sa hä, ta tyw n'aa me rababok bä. ¹³ Ti m' ajyy mat'ëeh p'aa hënh, raheer'oot mä ta wób sa hä. Ti sa hä na-ãj mä dooch raky dahé bä.

¹⁴ Tii bā kā m', Jesus kas'ee wād kǎn 11 hedoo do ta ma matĕg sa hǎ kā sa tā rabawĕh bā m'. Ti m' taky hadoo sa hǎ:

—Hĕd n'aa ti bĕ nabuj keh'ũũm bĕ ky nadaheeh ŷ hap'ĕĕh do ŷ ganā wāt jawén paa bā? —nāng mā Jesus kyyh sa hǎ.

¹⁵ Ti m' taky hadoo ĕnh:

—Bĕ ahōm jé pad'yyt hĕ badāk hahỹ hǎ. Bĕ maher'ood hōm sahōnh sa hǎ hanām do panyyg kĕh ŷ n'aa —nāng māh. ¹⁶ —Panyyg ky dah'eeh doo, nu kemuun bong doo, P'op Hagā Do ed'ĕĕp da ta wĕ. Panyyg ky nadah'eeh doo, P'op Hagā Do ky n'aa etyy da banesaa hĕnh —nāng māh.

¹⁷⁻¹⁸ Ti m' taky hadoo ĕnh:

—Panyyg kĕh ŷ n'aa ky dah'eeh do hǎ P'op Hagā Do anoo da hahỹ tak'ĕp rahajaa doo: Karap'aar h'yyb nesaa do rahebĕ da hāt ŷỹ gó. Ta wób kyyh rer'oot da. Aw'yy rameso bā da, p'yym reĕg bā da, dooh da ramahỹj hob bā. Sa moo radatoonh da nahĕĕ enāh do nu gad'oo bā, heso padĕĕk da nahĕĕ enāh doo. Ta heen n'aa ti ta tii, te hub né hĕ kĕh ŷ n'aa ta wób rabahapāh hyb n'aa —nāng mā Jesus kyyh sa hǎ.

¹⁹ Jesus, Tak'ĕp Hyb N'aa Jawyk Doo, ber'oot jawén paa bā sa sii, P'op Hagā Do masāg kǎn hỹ pong jé. P'op Hagā Do hub hĕnh, takaweh'ĕĕh doo bā tabaso dāg kǎn. ²⁰ Ti m' ta ma matĕg rabahōm kǎn, ti m' jé pad'yyt hĕ rabaher'ood hōm kǎn mā Jesus ky n'aa kā. Jesus, p'op naa né hĕ tamasa sa hǎ tapehuunh doo me, sahōnh hĕ rabahapāh hyb n'aa te hub né hĕ ta ti ta ky n'aa.]

Jǎām né hĕ hahỹ Jesus P'op Hagā Do T'aah panyyg kā.

Pop Hagä Do Panyyg Hanäm Do Hahÿÿh
The New Testament in the Nadëb language of Brazil
(BR:mbj:Nadëb)

O Novo Testamento na língua Nadëb do Brasil

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Nadëb (Nadëb)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Nadëb

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-29

xcv

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 22 Nov 2019
c5681c4e-55f8-5b64-badf-af07c5e28afc